

המחצפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת .....

מחירה חצימה על המחצפה עם
ההוספה הספרותית החדשה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8.— כתרין
בירד הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המחצפה בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנהגה מהמחיר.

מחיר מודעות או הוצאות לנפטרים
לפי גודל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. כראש הגליון
שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
דק שם מקומו החדש, כיא גם שם
מקומו הקודם.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastjana 32, Kraków.

Kraków, 4 Stycznia 1907.

גליון א

הראכה יח טבה, פ' שמות הרס"ו.

אל הקוראים בקראכא.

הה"ג ד"ר יוסף זליגר ידרוש בכיהמ"ד הגדול
„בני אמונה“ בליל ש"ק מיד אחרי התפלה, במוש"ק
בשעה 6 וביום א' וארא בערב מיד אחרי תפלת
ערבית. שומעים יקבלו בכפ"י.

ארץ לארציים.

העתונים הבעיתו אותנו בשבוע הזה, בכשורה,
כי הארציים מצאו ארץ ליהודים במדינת טקסאס
באמריקה הצפונית. את הארץ הזאת מצאו אנשי
הועד הנאוגרפי של המשה מגדולי עמנו, שקבע
ישראל זנגביל והם: המניסטר האמריקני אסקר
שטראוס, הלורד רותשילד, המיליונר יעקב שיף
מניו-יורק, ראש ה' העזרה כבולין פאול נתן והפרופסור
מנדלשטם מקיוב. ההמצאה היא פשוטה בתכלית
הפשטות: היהודים הגולים יסעו לאמריקה. וע"פ
הכלל כי אין דבר פשוט יותר מן האמת, אבל רק
גדול הדור יכול למצוא אותה, נכין מדוע הוצרך
זנגביל להשיב ועד של גדולי הדור כזה, למצוא
את העצה הפשוטה, שכמדומים אנו, כי אף הדיוט
מהוך התמון יוכל להעלותה על דעתו. ביצת קולומבוס
ממש. הכל יודעים, כי מי שרע לו באירפה יעבר
לאמריקה, ומי מלל ומי פלל, שבדבר פשוט כזה
ימצאו ראשי יט"א, המתימנים להיות תלמידי
הרצל — את גאולת ישראל! עתה נפתרה החידה,

מדוע הקדים זנגביל לפני פרסום מציאתו לפרסם
את מכתבו ההיסטורי, אשר בו אמר, כי אין ליהודים
להשלות נפשם בכטהון, כי איוו ממשלה תתן לעם
היהודי ארץ מיוחדת על יסוד אוטונומיה. הוא רצה
להכין את „עמו“ לבשורתו, למען לא יתעקשו כאולתם
הקשורה בלבם, כי אין ישראל נושעים רק במדינה
מיוחדת שלהם, שיש להם רשות לעשות בה כחפצם.
הוא רצה להרגילם בדעה, כי טעה הרצל בהשבו,
כי אפשר ליהודים להשיג רשיון על ארץ שלהם,
שאין לזר חלק אתם, להורותם כי עקב הגאולה הוא
להכנס אל הארץ, שיקציע להם הועד, בלי רשות
אוטונומית, כמו שעשו באמת היהודים זה בשלשים
שנה. והחלוק הוא רק, שער כה אמנם התכנסו
למדינה אחת, לניו-יורק, אבל אין להם תקוה, שיהיה
להם שם הרוב בזמן מן הזמנים, כי מדינת ניו-יורק
היא כבר מלאה אוכלוסין גם בלעדיהם וגם בעיר
ניו-יורק עצמה, שהתכנסו שם. בר כשמונים רבוא
יהודים, ישנם גם זולתם כשלוש מיליון נכרים ובמדינה
החדשה טקסאס, שגלה הועד בהכמתו, אין עוד
אוכלוסין מרובים ואפשר ליהודים להתכנס שמה
במקום אחד עד שיהיו שם הרוב.

אך ליהודים פשוטים עוד החשבון אינו עולה
יפה. לא נוכל להפטר מן השאלה: אם הוצרכו
ראשי יט"א לותר על דרישת אוטונומיה ונכונים הם
לקבץ את גולי היהודים — אם יתרכזו אל אחיהם —
בארץ שאינה שלהם, אם בן מה עול מצאו בארץ
ישראל? הן רק בשביל זה נפרדו הארציים מן
הציונים, יען ראו, כי על היהודים להתמתן יותר

מרי עד שתהיה א"י להם לעצמם והיהודים צריכים
מקום מקלט מיד. זנגביל רצה לישב את התמיה
הזאת בתחלה בטרם נאמרה, כי במכתבו הידוע
הוא עמל לעשות הבדל בין א"י ובין ארץ אחרת
בלי אוטונומיה. א"י, הוא אומר, עומדת תחת ממשלה
ברברית וקשה להיות שם והיהודים צריכים להתכנס
בארץ חפשית. הדפלוטט הארצי שכה או רצה
להשכיח דבר אחד עקרי, כי הרות אורחית ישנה
כבר ליהודים ברוב ארצות פוזריותם ואותה אינם
צריכים לבקש בטקסאס ולא רחוק הדבר, כי ע"פ
הדומא ישיגו גם ברוסיא הרות אורחית. ומה
שהיהודים צריכים הוא הרות לאומית ודתית, החסרה
להם בארצות הגולה, אבל ישנה להם כבר בפלשטינה
אף בלי אוטונומיה. שם הם יכולים להיות היים
לאומיים ודתיים ואין מפריע, בעוד שבאמריקה
ההפשית רוח ישראל הולך ובלה אף כנמו שבניו-
יורק. והרבה עשירות שנים עלינו להתמתן עד
שיתקבץ בטקסאס צבור יהודי רב כזה שבניו-יורק.
אמריקה היא ארץ בולעת לאומים ושום עם אינו
יכול להתקיים שם, מלבד אנגלים בצפון וספרדים
בדרום. הלזה היו הארציים צריכים להפרד מההסתדרות
הציונות? הוה הוא העור „מיד“, שהארציים חרדו
אליו וינקרו את עיני היהודים בדברים בוטים ובכעס
של הנלחם על דבר טובן מעצמו? „הגולים עומדים
על אם הדרך ואין להם אנה לנוס ואתם הציונים
נותנים להם תקוה טובה לעתיד! הגולים צריכים
ללחם ואתם מפרנסים אותם באידיאל!“ בדברים
האלה ודומיהם הונו הארציים את הציונים. השומעים

פיריטון.

הקונסטיטוציה בממלכת החיות.

בממלכת החיות קמה תנועה הזקה. ההקיפים
שבחיות החלו להשתכב משוכה נצחה, נורו, שרפו,
רסו בלי חמלה את כל דחלש מהם. כל הארץ היתה
עקבה מדם. והעל שועת הנרכאים והעשוקים להיכל
הארי מלך החיות, ויוצא צו על צו ופקודה על פקודה,
אכל המצות והפקודות נשאר על הניר והשוד והחמם
לא חדלו מן הארץ. ויגם המלך לעורר רגשי חמלה
בקרב ההקיפים על נתיניו החלשים ויוביה להם כמועצות
ודעה, כי החמד והרחמים הנם היסודות, שעלירם העולם
עומד וכי אין נאה ויפה לגבור מהיות חנון ורחים. אבל
כל דבריו עלו כההו, הם לענו לו ולמסרו. „הן כל מי
שאיננו לא חכם ולא טפש יודע, כי אין חמד וחנינה
לשורפים“, אמרו ההקיפים. השוד והרצה הם הם ממוש
דרכנו ופקוד כל מחינתנו. לו היה בנו שמץ רחמים
כי אז גוענו כבר בלנו ברעב. החמלה והחנינה הנן
משוכחות אצל החלשים, יען כי זקוקים הם להן, אבל

הגבורים האמתים אינם זקוקים לחמלה וממילא איננה
אצלם מעלה, כי אם רפיון.
אז ראה הארי ניוכח, כי לא יועיל כל חוק
ומשפט כל עוד שיהקים הסדר הישן בארץ, כל עוד
שיהשכו החלשים למפלים לגבי ההקיפים החושבים
את עצמם לכחירי היצורים, שבל העולם לא נברא
אלא בשבילם, ויותר מן השוד והחמם, אשר יעשה
גלוי יעשה כמסתרים ואלפי אמללים נושאים את
גורלם בדומיה, מכלי דעה, כי יש להם הזכות להתאונן.
יש מן החלשים החושבים גם כנפשם, כי אמנם נבראו
אך להיות לברות למלהעות ההזקות וגם צעק לא
יעקו. וכבן אין טוב מתת קונסטיטוציה כארץ וזכיות
שיות לבל, להקים פרלמנט, שבו יוכל כל חלש להתאונן
גלוי כפני כל העולם על העול הנעשה וידע כל הן,
כי זכות לו להנות מן החיים ולא נברא למען האחרים.
כפיו דבר וכידיו מלא ויכתב מניפסט גדול
וישלח ביד האחשהרנים, להודיע לכל העמים השונים
אשר בארצות ממשלת ידו, כי נכון הוא להנהיג
קונסטיטוציה בממשלתו וקורא הוא לכל נתיניו לאספה
גדולה, להועץ ע"ד התקונים העתידיים להעשות.
הכרוז הזה הטיל רעש גדול בממלכת החיות.
הוא העסיק את כל הלכבות ויהו לשיחה כפי כל.
אלה דרשוהו לגנאי ואלה לשכה. השור, הסוס, החמור,

הפרד והגמל הם קדמו בתרועת שמחה את פני הכרוז.
האח! קראו, עתה כאה נאולהנו. הגיעה פדות נפשנו!
זה אלפי שנה עובדים אנהנו עבודה פרך כעד הציר
יבש, בעד מזונות בצמצום ומעשירים בעמלנו רק
את האחרים ואלה שלוי עולם, המורפים, השאננים,
אינם עושים מאומה ועוד מוצצים הם את דמנו
ומגרמים את עצמותינו. לא, ככה לא יוכל להשאר,
היה לא תהיה כזאת! אם שיאבל גם האריה כבקר
הציר או שיהפכו גם בני בקר למורפים, לשבוע מבשר
אחרים. המורפים לעמתם נרגנו בסתר אהליהם על החרשה
הנעשה, כי ככלל מוטבע המורפים הוא לשנוא כל חדש,
וגם יראו פן תקפהנה זכויותיהם, אשר היו להם למורשה
מדור דור. „אותו זקן“, אמרו איש לרעהו, השתמה בסוף
ימיו, למה לני תקונים, למה לנו קונסטיטוציה? וכי מה
היה העולם חסר עד כה? שמא יעלה על דעתו לגזור
עלינו גם להיות נזירים, להנזר מן הכשר כר' צבי בעל
השוכה, אשר איננו אוכל דבר מן החי? השמן יודע
איזה רוח שטות עלה בו לשנות סדרי בראשית. לא
יקום ולא יהיה! אנחנו לא נותר מוכיותינו אף במלא
הנימא. ואם יחפץ לעשות השוכה כאחרית ימיו, ילבש
שק וסנדלי עץ וכבכ על הרפתים והארוות, לבקש
מחילה מאת הסוסים והפרות, אשר שרף את בניהם
ואת אביתיהם, ומן המלוכה ימשוך ידו ולא יאכף

מפלגת המרכז התמימה, אשר בגדלה גבה לבה תאמר לרדית בכל אשכנו כשם רומא. בצרפת השליכו הממשלה ומועצת העם את עניני הבנסיה הרתיה הרומית מתוך עניני הצבור ותעשינה את צרכי הדת הקתולית, הרודה בכל, לצרכי יחידים ולא לצרכי העם. באנגליא נשבר זרוע הקונרוויטוכים וכפעם הראשונה מעת תקין החקים נבחר פרלמנט לברלי, הוקמה גם ממשלה לברליה, שמעשיהם הראשונים היו לבטל את ביה"ס הקונפסיונלי. בספרד התעורר העם להטיל מעליו עול רומא יבאי-כחה הבטרים, חרות ידרשו גם הם, נרדמי עולם. ברוסיה נהנה קונס-מיטוציא ולמרות הנסיגה הכבירה לאחור ונצחון העריצים לא יכלו למנוע מלפקד בחירות חדשות לדומא, רוסיא השאר ממלכה קונסטיטוציא וע"פ הדומא התפתח ולא ע"פ הכורקמיה. גם מונטינגרא נעשה ממלכה קונסטיטוציא. פרס, צ הארץ הנשארה לברה מן הממלכה העתיקה וכמצבה העתיק מימי אשורוש, גם הוא נהפכה לממלכה קונסטיטוציא ושואפה לחרות ולהתקדמות. חינוך, התנין הענקי הקדמוני, הקיפה משנת העולמים והשליך מעליה ככזו את מנהגיה הקדומים ובחפץ אריר היא נכנסת בצעדי ענק אל חברת העמים בני תרבות, כאחיה הצעירה יפן, למען הנצל מתגרה יד האירפאים, אשר כבר החלו לחלק ביניהם את "ארץ התוך". מצרים, הודו, מארוקא וגם בני אפריקה, הפראים, התעוררו לפרוק מעליהם עול לוחצים זרים. הנועה רבה קמה כהורו וכמצרים נגד הכובשים האנגלים. עמי המזרח משתמשים עתה במעט הקולטורה, שהביאו להם אפוטרופסיהם האירפאים לחזק רוח עצמם ולעורר בבני עמם את הכח הקדמוני, אשר בו כבשו לפנים את כל העולם. המתכונן בכל מחזה התחיה הזה אי אפשר שיה יראה מראש, כי זמן התחדשות מתרגש לבא על כל העמים. ואנחנו? זה גורלנו המיד, להיות האחרונים, אולי לשובתנו...

המהומות ברוסיא. בלודו סגרו בעלי החרשת את בתי העבודה, כי לא אבו הפועלים לקבל את הנאי נותני העבודה. כארבעים אלף פועלים נשארו חסרי לחם. מלחמה פרצה בעבור זאת בין מפלגות הפועלים וכהיות דם אדם עתה בזול מאד ברוסיא, נשפך דם הפועלים במים בחוצות, הרוצחים הם הפועלים עצמם. כאמסק נהרג נציב הפלך בחוץ. בפטרבורג נמצאו בבדיקות בתים רשימות פקידים רמים, שנדונו למיתה מאת ראשי המורדים.

גאון סרביא. בעור שדחתה ממשלה סרביא בגאותה את ברית המסחר עם אוסטריא ואנשי אמונתה עושים דמונסטרציות נגד שלטון אוסטריא בבוסניא, אכד המלך האמל את כל חנו בעיני העם. סטודנטים סבכו בחוצות בלגנרד וישירו שירי מרד וירוממו את

על חבמתך הרבה ועל משפטך הצדיקים, היום הראית, לדעת, כי לא בחנם נבחרת בחסד עליון למלך עלינו. אבל בבקשה מוכך הוד מלכות, באר נא לפנינו את פרשת הבחירה! למי תהי הזכות הזאת, ובאיזה אופן תהיה הבחירה? כי היתכן שאלך אני והחמור יחד אל הקלפי? האין זה בושה וכלמה? ואיה יתרון הבח וזכות אבות? — "צדקו, צדקו דבריו!" נשמע קול הזאב והנמר.

מיאוי, רשות לדבר! קרא החתול. הרשות נהנה לו ויען ויאמר, "אמנם טוב ויפה לתת זכות בחירה לבל, בכל זאת מוכרח להיות גם פה איזו הגבלה. כי היתכן למשל לתת זכות הבחירה לעכברים ולצפרים, אלה האפקורסים החוקרים מה למעלה ומה למטה? צריך להזהר, שלא תרבה ח"ו החרות אפקורסות בארץ", אמר החתול בפנים של י"ש ויעקם את גבו. — "לא בהשכל דברתם! ענה הארי ברצינות, בשעה שאנו מדברים על דבר משפט וצדק אי אפשר לדבר על ארות בח וזכות אבות. לבל חי יש הזכות לחיות בארץ ומכיון שיש לו הזכות לחיות יש לו ג"כ הזכות לבקש את משפטו ולהעמיד מגינים על אינטרסיו. ובנוגע לחששו של מר חתול, אף כי אמנם יש לדבריו על מה שיוסמנו, אך בכ"ז זאת אי אפשר להגביל את החרות ומה גם חר המזשבה. אולם גם לחתול

הולך ומשהנה וגם עלינו להשתנות אתו. הצדק והמשפט היה נרמס אצלנו עד עתה ברנל ועלינו להקימו מן הארץ. אנכי נוכחתי וידעתי, כי הממשלה הבלתי מוגבלת מביאה רק נזק והנני נכון בחפץ לב לחלק אהבם את ממשלת". היד! היד! התפרץ קול תרועה מפי כל החיות. כלן שאפו רוח ונפשן שבה למנוחתה. גם הנמר נהם: להשתתף בממשלה, מהיכי תיהי! והארי הוסיף לדבר: "הן אין דך גרוע ימתעב מן האדם ובכל זאת גם בממשלתו נעשו כבר הקונים, נפלה ממשלת היחיד ופרלמנטים הוקמו בכל המקומות, זאת אומרת, המלך מחלק את ממשלתו עם העם. והרי עלינו לעשות למצער כמתקונים שבהם. אלא שבזה נבדל, כי אצל האדם בא הדבר בשפיכת דמים ובמלחמות ותגרות ואני נוהן לכס את הקונסטיטוציא בחסרי הרבים. ועלי להקרים לכס מראש, למען אשר לא תטעו בדבריי: אין אנו חפץ לנגוע חלילה במסרת אבות, לשנות סדרי עולם, לבוא בעקיפין על הבריות, לשנות פעם אחת את דרכי חייהם משנות אלפיה. העולם יהי נוהג כמנהגו ורק צדק ומשפט ישר בארץ. פרלמנט יוקם כממלכתנו, כל מין ומין, משפחה ומשפחה, יבחרו מקרבם צירים אליו ועפ"י הפרלמנט הזה יחתך כל דבר. ועתה מי מבם מבקש רשות לדבר?"

הרב נטל רשות ויאמר: "הנני מברכך מלכי ואדוני

עלינו לקבל את תורת החסידות שלו. ואם לא — וידע את הנואנהו! הלא רק למען חזק מלכותו הרופפה הוא עושה כן", הוסיף הנמר, העז שבהיות. "אם נלאה במלכותו, אררכה יעזוב נא כסאו לטובים ממנו". גם העטלף התפלץ מאד לשמע החרשות הממששות ובאות. "אריה שפקח הוא מה ראה לשטות זו?" מען לפני חבריו. למה לו תקונים? ומה פרוש תקונים, כלומר איר, אותו הדבר המתעב ונכזה לכלנו ואף לו בעצמו, כי האיננו עושה גם הוא את כל מעשיו רק כמחשבים? הלא בהיות האור, על כלנו להיות בלואים בחורינו והחשכה הלא היא מקור חינו. כאשר נשוטט בכל אפסי ממלכתנו, הנמצא איש הצריך לאור? אולי חוץ מהמשורר הפותח הזמיר והחזן השוטה ההרנגול, המתפלל הפלה ותיקון, וכירוע שהחונים שומים הם.

כבה התפלספו כל החיות בטרם עוד ידעו בריוק את הדבר העומד לסדר היום. היום הנוער לאספה בא ותתקבצנה כל החיות למיניהן, אלה בחמדה ואלה בלי חמדה, אבל בוא באו בלם, כי מי הקשה לארי וישלם?

הארי עלה על כסאו ויפתח את האספה ויאמר: "ידעו תדעו נתיני היקרים, כי המצב הישן לא יוכל עוד להתקיים. העולם איננו עומד במקום אחר. העולם

עלינו לקבל את תורת החסידות שלו. ואם לא — וידע את הנואנהו! הלא רק למען חזק מלכותו הרופפה הוא עושה כן", הוסיף הנמר, העז שבהיות. "אם נלאה במלכותו, אררכה יעזוב נא כסאו לטובים ממנו". גם העטלף התפלץ מאד לשמע החרשות הממששות ובאות. "אריה שפקח הוא מה ראה לשטות זו?" מען לפני חבריו. למה לו תקונים? ומה פרוש תקונים, כלומר איר, אותו הדבר המתעב ונכזה לכלנו ואף לו בעצמו, כי האיננו עושה גם הוא את כל מעשיו רק כמחשבים? הלא בהיות האור, על כלנו להיות בלואים בחורינו והחשכה הלא היא מקור חינו. כאשר נשוטט בכל אפסי ממלכתנו, הנמצא איש הצריך לאור? אולי חוץ מהמשורר הפותח הזמיר והחזן השוטה ההרנגול, המתפלל הפלה ותיקון, וכירוע שהחונים שומים הם.

כבה התפלספו כל החיות בטרם עוד ידעו בריוק את הדבר העומד לסדר היום. היום הנוער לאספה בא ותתקבצנה כל החיות למיניהן, אלה בחמדה ואלה בלי חמדה, אבל בוא באו בלם, כי מי הקשה לארי וישלם?

הארי עלה על כסאו ויפתח את האספה ויאמר: "ידעו תדעו נתיני היקרים, כי המצב הישן לא יוכל עוד להתקיים. העולם איננו עומד במקום אחר. העולם

עלינו לקבל את תורת החסידות שלו. ואם לא — וידע את הנואנהו! הלא רק למען חזק מלכותו הרופפה הוא עושה כן", הוסיף הנמר, העז שבהיות. "אם נלאה במלכותו, אררכה יעזוב נא כסאו לטובים ממנו". גם העטלף התפלץ מאד לשמע החרשות הממששות ובאות. "אריה שפקח הוא מה ראה לשטות זו?" מען לפני חבריו. למה לו תקונים? ומה פרוש תקונים, כלומר איר, אותו הדבר המתעב ונכזה לכלנו ואף לו בעצמו, כי האיננו עושה גם הוא את כל מעשיו רק כמחשבים? הלא בהיות האור, על כלנו להיות בלואים בחורינו והחשכה הלא היא מקור חינו. כאשר נשוטט בכל אפסי ממלכתנו, הנמצא איש הצריך לאור? אולי חוץ מהמשורר הפותח הזמיר והחזן השוטה ההרנגול, המתפלל הפלה ותיקון, וכירוע שהחונים שומים הם.

כבה התפלספו כל החיות בטרם עוד ידעו בריוק את הדבר העומד לסדר היום. היום הנוער לאספה בא ותתקבצנה כל החיות למיניהן, אלה בחמדה ואלה בלי חמדה, אבל בוא באו בלם, כי מי הקשה לארי וישלם?

הארי עלה על כסאו ויפתח את האספה ויאמר: "ידעו תדעו נתיני היקרים, כי המצב הישן לא יוכל עוד להתקיים. העולם איננו עומד במקום אחר. העולם

ננטינה מן המושכות העתידות להוסד בטקסם בלי כסף ולמה לה לפזר עוד כסף לנסות במקום אחר. יק"א כבר נסתה הרבה מאד ודי לה. היא מוציאה עתה את הכסף לדברים שיש בהם עכ"פ תועלת ודאי, כמו ליסוד בתי הלואה ברוסיא ובגליציא. האדונים החדשים רוצים לנסות בעצמם, ינסו. אבל אל נא יזרו מלח על פצעינו, לפרסם פתאום בכל העתונות בכל לשונות הגוים, כי רותשילד, שוף, זנביל ושמראוס באים לגאול את ישראל מגלותם בת אלפים שנה וכבר יש להם ארץ מיוחדת. למה לנו עוד לעג, עוד דכות עמים, למה יאמרו, כי עוד הבטחות משיח שקר אחד נזכרו?

ענינים מדינים

מועצה לאומית פולנית. באספה פולנית, שהיתה בלוב בשבוע שעבר, החלט ליסוד מועצה לאומית, שכל המפרגות הפולניות תשתתפה בה. ועד הבחירות המרכזי יבטל וזו השמש החתיו, פעולתו והשפעתו התיינה תמיד לפקח על עניני הלאום הפולני בכל מקום שהם בסכנה ע"י מהנגדי הלאום, ולחמוסקנדידטים בלתי פולנים, אשר אחרות הקלוב הפולני תופר על ידם. הכונה בהחלטה הזאת נראה לעין. המועצה נבראה להלחם בקנדידטים יהורים, שאינם מודים בפולניות היהודים ושלא יחפצו להבנם אל הקלוב הפולני. זוהי איתה הפוליטיקה, שהנהגנו בה הפולנים כפולן הרוסית בשנה שעברה וגם עתה. — כחדש הזה יקלבו בלוב מנהיגי הפורנים מכל ארצות הפולנים באוסטריא, פרוסיא ורוסיא להועץ על אדות לחץ הפולנים בפרוסיא. הם יוציאו כרוז על ארות זה.

שנת ההתקדמות. שנת 1906 שעברה, אשר הכתב בדברי ימינו בתור שנת השמד, שנת הרם, שנת הגלות, תרשם בהסטוריה הכללית בתור שנת ההתקדמות, כי במעט בכל ארצות הבל קפצו העמים או הממשלות כמעט פתאם מתוך מאסרי הרגילות וחקים קדומים אל תוך ההתקדמות, מתוך כבלי הזדון, המהחפש בלבוש המימות, אל תוך מעגלי היושר, המוליכים לתרבות, לחרות ולהתפתחות חפשית של האנושות. באוסטריא בטלה הממשלה בעל כרחם של העמים את חוק הקדימה של חלק ידוע מיושבי הארץ והתן לבל אדם כמדה שוה את הזכות להשתתף בהנהגת הממלכה. באשכנז הפר הקיסר בעצמו את בריתו עם הקליריקלים ויסר מעל העם את עלם הקשה בבטלו את מועצה הממלכה, ליסר את

העומדים מרחוק היו יכולים לדמות: אמנם צדקו ירדי העם, ארץ למקלט מיד טובה מתקוה לעתיד לבוא ואין האידיאל המוטל כספק דוחה את הממשות. ועתה הנה הממשות! הנולים ינלו לאמריקה ורק מפני שגבירי היהודים באמריקה עינם רעה בקבוץ יהודים גדול בניו-יורק מפחד אנטישמיות, שיוכל קבוץ כזה לעורר שם, הם יועצים לנרוד למערב אמריקה, לפקסאם. והגביר הניו-יורקי שוף מתנדב לתת לתכלית זאת חצי מיליון דולר, אם יתנו גם נדיבי אירופה סך כזה וגם הרוותשילדים האנגלים נותנים. והאנשים האלה לא למדו ולא שכחו מאומה מן הנסיון. הם מעלימים עיניהם מן העובדה, כי הבארון הירש נתן שלש מאות מיליון ליסוד ארץ ליהודים הנודדים ולא הצאי מיליונים כמוהם ולא עלתה בידו. "הארץ פוריה ועשירה כהון טבעי", כן מודיעים מאנגליא. כאלו נתנה ממשלת אמריקה את הארץ כמתנה ליהודים, מה ליהודים ולעשר הארץ? הכהצאי המיליונים יוכלו היהודים לקנות את כל האדמה, מה שלא יכול הירש במאות מיליוניו? נקרא את הילד בשמו האמתי: האדונים ההם נבלמים להודות על האמת, כי בושו במכטם, בשלו במכטתם. הפרוגרמה של יו"א היתה לאפס ועתה התחבר מנתל ההסתדרות זנביל לפילנתרופים, ליעץ את היהודים הנרדפים לנסוע לאמריקה, מה שידעו גם מעצמם, רק ייטיבו לבלי היות למכשול לאחיהם אשר בניו-יורק וביתר הערים הגדולות וירחיקו לנרוד למערב אמריקה והגבירים יעזרום לזה. שומים שבעולם! התוכלו לעזור יותר מן היק"א ויתר מעדמוני רותשילד? ראו מה עלתה למפעלי הנדיבים ההם! יצור תיצרו עוד מושבות ועירות אחדות, בהמושבות אשר בארגנטינה ובמזרח אמריקה, יותר לא תעשו. אבל למפעל כזה לא היה צורך בהכנות רבות כאלה שעשיתם, לא היה צורך בהסתדרות מיוחדת, לא היה צורך בחברות מיוחדות ובעתונות מיוחדים. די היה שיועצו גבירים אחדים עם החברה הידועה באמריקה, שנוסדה לפזר את היהודים במערב ולהוציא כרוז, כי כל גולה מרוסיא, הרוצה לנסוע למקסם תעזרהו החברה. וכי מה יוכלו עתה לעשות יותר אחרי הרעשת העולם ואחרי הצלצול בכל הפעמונים? אמנם לא נעים הוא למפלגה המבטיחה גדולות לפשוט את הרגל. אבל אם לשובת ישראל כונתם היה להם להודות על האמת ולמחול על כבודם ולא להוסיף להטעות את ישראל בהכל כמו שבתי צבי אחרי המירו את דתו.

כפי הנראה מאנה ה' יק"א להתחבר למפעל הזה ולריק היה עמל זנביל, שהשתדל בפאריו. והצדק את יק"א, כי עוד טובות המושבות באר-

הרפובליקה, גם שירי-מות שרו לחרף בזה את המלך, שהגיע למלוכה ע"י רצח. העתונים הסרבים מחרפים ומגדסים את המלך, שהביא רק אסון וירידה לאומית לסרביא, העם הולך ומתדלדל ופקידיו עושים עשר במרמה. ידידות סרביא ובלגריא, שהגיעה בשנה שעברה עה כדי ההחברות גמורה, הופרה ושני העמים השכנים עומדים עתה במצב לפני המלחמה. מאה מיליון לקחה הממשלה במליה בצרפת, כרב יה גבוהההמל עול כבד על העכ.

על המצפה

אך הרוצים לשמוע.

מתנגדי בית הספר, אשר יסרתי בקראקא, הפיצו במחנה העברים בשאין גדול אזהרות ואסורים מרבני גליציה ואונגרו, האוסרים לתת תלמידים לב"ס הזה. בעת הרעש שהקרי, כי היו לנגד עיני דברי חכ"ל "אל תרצה את חברך בשעה בעסו", מפני שכל מי שבא לכלל בעס, בא לכלל מעוה. אולם עתה, אחרי אשר שב הסער לדממה, רוצה אני לבאר מטרתו ופציו ביסוד בית הספר הזה ולהראות לכל מבין דבר לאשורו, כי הרבנים הנ"ל לא היו מתונים בדיון וידונו בלי רדישה וחקירה וע"כ מעו במשפט. הרבנים האלה חשבו, כי כל אב ובב במדינת גליציה שולח בנו לחדר או לישיבה ושם עוסקים התלמידים יומם ולילה בתורה וגמרא ומתחנכים ברוח האמונה המסורה לנו, במוסר ודרך ארץ. וע"ב צעקו מרה על בה"ס הזה, אשר בו יבלו התלמידים חלק ימיהם בלמודי חול. אמנם האמת לא כן היא: בכל עיר ועיר, אשר יש בה ב"ס לממשלה, סבירים בו בני עמנו למאות; יען ההשכלה הכללית נחוצה ובלעדיה לא ירים איש את ידו. בקראקא לכדה מבקרים יותר משלשה אלפים מישראל בכתי ספר התיכונים. אבותיהם אינם מומרים להכעיס, אינם רוצים בתקלת בניהם; אולם חושבים, כי ההשכלה הכללית נחוצה להצלה בניהם ואינם יכולים לעמוד בנסיון הגדול, להקריב מחמד נפשם על מזבח האמונה. האבות האלה רואים ברב שותת דם את בניהם הדיקרים — אשר כדרכם בפעם הראשונה על סף בית הספר עוד לבם עם אל ועם קדושים נאמן — מתנכרים בכל יום יותר לתורתנו וברכות הימים יהיו. באין מנהל לפושעים. האבות הכואבים האלה שמעו, כי יש בקהלת פה בית חנוך, אשר בו רוח האמונה הברית התיכון המבריה את למודי החול מן הקצה אל הקצה, וע"כ הפצירו כי ליסר בקראקא ב"ס בזה, כי יראו לנפשם לתת בניהם למדינת מרביה, אשר

שם לפי השמועה הפוג הורה והאמונה נעדרת. נערתתי לבקשתם, הקרשתי עתותי, כחי ומאדי ויסרתי ב"ס לתורה ולחכמה, אשר בו ישאבו התלמידים ברכה שמים ממעיני התורה ונס לרבות למודי חול בתור אוטנות נקיה, אשר החובה על האב ללמד את בנו. לא ח"ו לרחק הקרובים, אשר ברצונם להקדיש ימיהם לתה"ק, כי אם לקרב הרחוקים, אשר בהשכלה הכללית חפצים. התלמידים האלה, ההולכים בב"ס אשר לממשלה לאבוד, באהי להציל, למען יהיו בנים נאמנים, זרע ברוכי ד'. ועתה אשאל את פי החרדים לדבר ד', אם אין החובה עלינו עפ"י ד"ת לשמוע לקול האבות האלה, הבא ממעמקי לבם, הדואבים על בניהם, אשר יהבוללו בעמים ויפנו ערף לדתנו, ולהשהדל בכל מאמצי כחנו למלא את שאלתם? האם אין אנו עוברים על לאו שר "לא תעמוד על דם רעך", בעמדנו מנגד בעת אשר אלפים מכנ"י יאבדו בתהו, באין מורה דרך? לא די, כי לא עשיתם בעצמכם מאימה להציל, עוד הועקו חמס, בעת אשר תראו אחרים מוסרים נפשם, חסם ומאדם להציל נפשות נקיים, נשמות מהורות, מררה שחה ח"ו! הלא ידעתם, כי אלפים מכנ"י אינם שומעים לקולכם ויחללים בניהם לבתי ספר אשר לממשלה וארם דוחים אותם בשתי ידים באמרכם "הלעיטתו לרשע וימות", אלה האלפים, אשר הם מהצועקים ואינם נענים, בלב מלא שמחה ישלחו בניהם לב"ס כזה; האיך חוב קדוש על כל איש מישראל לשים להם מקום פליטה, למען החיות נפשם, הנפש הישראלית? הנצדק השאלו, מה לי למדינתכם? אם תראו איש טובע בנהר ותוכלו להצילו, הבו תשאלו אותו בקודם, מאיזו מדינה הוא, ותעמדו מרחוק, אם יורע לכם, כי היא ממדינה אחרת, ולקול צעקתו תענו, כי יחכה, עדי יבואו בני מדינתו להצילו? ואם יטבע הכי תוכלו להחיותו בקיון כפיכם וראמר, "ירגולא שפכו את הדם הזה"? ואם בחיים הגשמיים כן בחיים הרוחניים על אחת כמה וכמה, בשאנו רואים בעינינו אלפים מכנ"י מחללים שבת וכל הקדוש, לא נשתדל בכל כח ועוז להצילם מהאסיר הנורא פן ישתרשו בו ונחשבו למומרים — יען הם ממדינה אחרת? אם לא קראתי בעצמי דבריכם, לא הייתי מאמין, כי אנשים, אשר זיקי אהבה לאמונתנו עור לא נכבו בלבם, ידברו דברים כאלה! "ידענו גם ידענו" תאמרו, "כי חוב עלינו להציל נפשות בני" מכפירה רח"ל, אולם אנחנו דואגים, פן ואולי יבקרו גם בני החסידים את בית הספר". הלא גדולים אתם יבקיאים בשבילי הגמרא ואיך לא תדעו, כי "אין ספק מוציא מירי ודאי". האלפים המחללים שבת הם ודאי ואיך נפקדים מפני הספק, פן יבואו גם בני החסידים, ספק אם יבואו, ואם יבואו, לא יאבדו בתהו, כי נגדלם לתורה ולאמונה. ואשר שאלתם, איך עלה בלבי לפתור

שאלת חנוך הבנים במדינתכם, מבלי לשאול פי רבניה, ע"ז איש: שאלת חנוך הבנים המבקרים החדרים לא רציתי לפתור, ואת היא מלאכתכם; אולם שאלת חנוך תלמידי ב"ס אשר לממשלה רוצה אני לפתור, יען אתם הפקרתם אותם, דחיתום בשתי ידים, "צאו ממאים" קראתם למו, ובל הקודם בהפקר זכה. רצוני לאסוף מה שהפקרתם, לקבץ מה שאבדתם והיה אצלכם יאוש מדעת. ועל כן אין לכם צדקה לזעוק ולצעוק. — ואתם יבני אינגרו, מה לבם כי נזעקתם ותריתם למרום קולכם? הלא במדינתכם יש ויש בתי-ספר, אשר נוסדו ע"י רבנים יראים, ובהם לומדים למודי קדש וחול. מטרת ב"ס ריאלי, אשר יסרתי בקראקא, לא היתה כ"א לגדל סוחרים נאמנים לעמם ותורהם, כמטרת בתי ספר אשר בארצכם. למה לא תצעקו חמס על ארצכם ולא תחרימו את נאוניתם? למה תאסרו חוץ למדינתכם, מה שמוחר בארצכם? וכי משא פנים יש ברבר? כל מי שיש מח בקדקדו, יבין ויכיר, כי לא באמת ובישר דברתם. — ועתה אדוכם, החרדים לדבר ד', אשים דברי: הלא תראו, כי ינהרו בני"י לאלפים לב"ס אשר לממשלה וכי ירדה מדינת גליציה עשר מעלות אחורנית, בתי מדרשות להרבות תורה ריקים ועוברים ומנהיגי הקהלות נאירים ופורקי עול ומה תעשו לעצור בעד הרעה הזאת! הכי תדמו לתקן, אם הרבו אסורים על בקור בתי ספר להשכלה? הישמעו האבות לקולכם? גם לא בהשכלה הכללית האשמה, אם יתנכרו בני"י לאמונתם. ההשכלה הכללית בעצמותה איננה מתנגדת לאמונה, ואם ככל זה רוב בני השכלה אינם יראים את ד', בכס האשם! אם תרחיקו כל ההוגים בהשכלה ותפקירו כל תלמיד, אשר יחזיק בה, אתם הדחתם אותו מאחרי אלקי ישראל ללכת לעבור אלהים אחרים ולהשפיק בילרי נכרים, אתם הסבותם את לבו אחורנית ונשמתו מידכם תבוקש! דעו וראו, מה היתה מקדמת דנא מדינת מרביה, גאונים שכנו בקרבה ועתה שערים המצוינים בתלכה אכלות. הלא תשאלו, על מה אברה הארץ? ההשכלה הכללית היתה לפני חמשים שנה נחוצה פה במדינתנו כמו עתה במדינתכם אמנם הרבנים הרחיקו, שמה לתועבה ורחקו כל ההוגים בה, כאשר אתם עושים היום. הרבנים לא ראוי עבור תלמידי בתי הספר להשכלה ויעזבו לנפשם ותאבות לא שמי אל לבם דברי הרבנים האוסרים לבקר בבתי ספר כאלה, וברכות הימים היו בתי מדרש לתורה ריקים יתלמידי בתי ספר להשכלה לפושעים. שימו זאת אל לבכם, למען לא תרד גם מדינתכם פלאים באשמתכם. חוש, חמלו על אלפים מכנ"י, פן יאבדו בתהו. חזקו ידים רפות, קרבו האלפים האלה, אשר בלבם עוד תיקד אש אהבה לתורתנו, למדו אותן חולין בטהרה ותרובי לדעת,

נתנה רשות להלחם נגד החוקרים והיה כהפתח הפרלמנט והשתדל לקבל את המשרה הזאת. זאת עליכם לדעת כי בפרלמנט העתיד להוסד יהיה רוב הרעות המבריע את הבק, אולם למען אשר לא יבריעו קמני הארץ ברבם הגדול את הגדולים במעושם. הנני נוהן לבס לחלק את כל הארץ למחוזות בחירה כפי ראות עיניכם. באופן בזה יבוא כל אחד על מקומו בשלום. ועתה בחרו מקרבכם ועד, לערוך את סדר חלוקת המחוזות ואם לכו ושובו אחרי שלשת ימים והציע הועד לפניכם את סדר חלוקת המחוזות לאשור". הדברים האלה הרגיעו את רוח הטורפים ויבחרו בוועד ויפרדו בשלום איש מאת דעהו.

הועד נכנס לעבודה ויעבור שלשה ימים רציפים בעמל בשר ורוח ואחרי מחלקת וקטמות רבות מכל הצדדים נערך סדר החלוקה של מחוזות הבחירה. הנאספים נקראו שנית לאספה והדבר הוצע לפניהם. וזה הוא:

קנה המדה למד את גדל המחוזות ורחבן הנם הרגלים, הקרנים, השנים והצפרנים. עפ"י קני המדה האלה יצאה החלוקה באופן בזה. ערבות אפריקא נמדדו בצפרני הארי ובשני הנמר והנן גדולות מאד ולכן נחלקו למאה מחוזות ובחרו מאה ציר. יערי הער נמדדו בשני הזאבים ויחלקו לשלשים מחוזות ובחרו

בהם שלשים ציר. חפי היאר נמדדו בשני התנין ויחלקו לחמשים מחוזות ובחרו שם חמשים ציר. ארצות הרוב נמדדו בשני ויחלקו לחמשים מחוזות וכן מספר ציריו בפרלמנט. כל הרפהים נמדדו בקרני השורים והנן קטנות מאד ולא עלו אלא למחוז אחד ובחרו בציר אחד. האריות נמדדו בשוקי הסוסים ובאזני החמורים ולא עלו ג"כ אלא למחוז אחד, מרבץ הגמלים והפרדים מחוז אחר. מרבקי החזירים נמדדו במלפיהם ויחלקו לעשרים מחוזות. אף כי פרסות אינן שיכות לקני המדה, אבל מדה עתיקה היא בממלכת הטורפים לנהג כבוד בעשירים ובפושטי מלפים. החלוקה הזאת נקיה, כי תשביע רצון את כל אחד, עשויה היא בצדק ומשפט ואין מה להתאינן עליה.

"ואנחנו!" צעקו בני הצאן, "למה זה נשכחנו אנחנו. הלנו לא תנתן כלל זכות הבחירה?" "אהא, בני הצאן! קרא הרב, שהיה ראש הועד, אמנם שכחנכם. אבל הגם אלה עם מיוחד? הן אין להן לא צפרנים ולא שני טרף ואף לא קרני נגיחה. לפי דעתי שיכים הם אל הזאבים ונחשבים על מחוזותיהם. וע"כ לא נחלקו ג"כ מחוזות מיוחדים לצביים, גם אלה יחשבו למחוזות הזאבים. צדקו דבריך! קראו הצביים — אין אנחנו עם לכרד, גם אנחנו זאבים, אנחנו מצאצאי העזים, והא

ראה כי מגולחי זקן אנחנו ומשומטים ביערות כמוהם. והתישים הביטו על זקנם המגורל ולא יכלו להסכים כי זאבים הנם, זקנם צוח ככרוביה, כי תישים הם, ובכל זאת לא חפצו למחות באמרם, לא נכון הוא לההגרות עם הזאבים הפריצים, וסוף סוף העולם הזה בלו איננו כדאי להלחם עליו; די לנו בחלקנו בעולם הבא.

רק האילים והכנשיכ הצעירים הקימו וועות, הם לא חפצו לההבחד לצור מחצבתם לאמר כי זאבים הם, בעוד שהזאבים פורצים בעדריהם וטורפים זרוע אף קדקד. ולא נחו ולא שקמו עד כי הוכרחה האספה לעשות גם אותם למחוז מיוחד, אבל הנאי זה התנו אתם שלא יעמידו בבש על הבחירה, כי אם זאב והיא כבר יגין על אינטרסיהם.

בזה נשלם סדר נתינה הקונסטיטוציה, איש איש הלך לביתו שבע רצון בדעהו, כי מעתה ימשל אך משפט וצדק בארץ, מבלי אשר יגע איש לרעה במטרת העתיקה ובמורשת אבות ורק ההכבשים הלבנו להם בפחי נפש ובתוחלת נכזבה.

קראקא. שבת וואלקאווסקי.

בי בצרף אמרו חכזיל "מיב תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משבחת עיון". ואנו מוכן להנני לתמוך אתכם בכל לבי ונפשי, אם רק תחוסים על צעירי עמנו ברחם אב על בנים. בדוא. דר. מאיר יונג, רב.

ר' שלמה בוכר ז"ל.

גם הוא שייך כבר להיסטוריה, גם הוא, העסקן הגדול, אשר עבד ששים שנה על שדה ספרותו ויכתוב שלשים ספרים גדולים וגם הוציאם לאור בחייו, גם הוא נאסף אל אבותיו, נדמה נדקה השקדן העצום, אשר ככל עשרו וכבודו לא היה לו פנאי לחיות ומכל שכן לכות. בעבודתו הרבה כספרותו הקדמונית ובהתאבקי ככל עת באבק ספרי קדם וכתבי יד עתיקים, נדמה לאזו ענקי זקן ברבנותו, שריד מאדירי קרב, העומד ערער בין השיחים הצעירים ומביט עליהם מנכהי שנות עולמים. ובכל זאת מה קרוב היה הישיש הזה אלינו! מתוך ערפלי קדמוני קדמוניות, מתוך ענן מדרשי ראשונים, התקרב ר' שלמה בוכר אלינו, אל תוך דורו ויעבוד עמנו יחד את עבודת דורנו, את עסקי צבורנו, ראה את מבאונינו, עמל לרפא ננעי בני זמנו, עסק בצרבי הצבור לא פחות מאשר בעבודת הספרות. ר' שלמה בוכר לא היה באלה הלמודי החכמים המצטמצמים בד' אמות של עבודתם הרוחנית ונעשים זרים לבני דורם וכמעט שונאים ובמעט "העוסק במצוה פטור מן המצוה" הם מעלימים עיניהם מכני גילם ורוצים רק להנות מעבודתם ולא להת הנאה לאחרים, אף בהיות לאל ידם. ר' שלמה בוכר היה לא רק חכם וסופר ומעשיר ספרותו עשר רב, הוא היה גם טוב ומטיב, עישה צדקה בחכמתו וגם כממנו, ר' שלמה בוכר היה לא רק ביבוליוגרף וחוקר קדמוניות, בי אם גם פרנס הקהל, יועץ לשבת המסחר והתעשייה, נבאי בכמה חברות לצדקה וחסד, עשיר טוב ומטיב, בעל בעמיו, שגם הקיסר חפץ ביקרו ויכבדו בכנוי "יועץ קיסרי". ר"ש בוכר מחיב עשירים בעסקו כל ימיו בתורה, למרות שרדות מסחרו הגדול ור"ש מחיב את החכמים בעסקו כמעשי צדקה ועסקי הצבור. ר' שלמה בוכר עשה חסד לא רק עם חכמינו המתים הקדמונים, בהוציאו לאור בהכיהם, ספיני הביבליותקות, שהיו מונחים שם כאבן שאין לה הופכים, הוא עשה חסד גם עם חכמינו החיים, אב רחמן היה לכל חכם וסופר וינהלם בעצתו ויעורם בהשפעתו הרבה. ידיד נאמן היה לכל העוסק בספרות ובכל עשרו וכבוד ביתו לא גבה לבי ולא רמו עיניו ויעמד במרוץ מכתבים עם בני סופר עברי אף עם הצעיר שבצעירים. עד כמה התענץ ככל מפעל ספרותי נובל לראות מזה, כי רק בעצתו החלונו בשנה שעברה להוציא את "רמת המצפה", הוספה חדשה ספרותית ל"המצפה". לפני שנתים חגג בית ישראל את חנ רש"י ז"ל במלאות שמונה מאות שנה לפטירתו. אחרים הסתפקו כמאמר אחד בעתונים או בדרשה אחת בכיה"ד והוא חפץ לעשות לזכר השנה ההיא מוסד קים לעד על שם רש"י ולמרות זקנתו המופלגת קבל את הדבר על עצמו ויקבץ כסף מכל הקהלות, המוסדים, החברות, הרבנים והנדיבים ובכר היה סכום הגון בידו, בסוכן נתן הוא את הנדבה הראשונה והגדולה. אך כשרם גמר את הדבר קדמתהו מחלה, החוק הטבעי עשה הפקירו, המחלה הפסיקתהו ממשנתו והמות שלט בו, בזקן החכמים הזה, אשר תורתו וחכמתו, שהנה בהם יומם ולילה, האריבו ימיו עד לגבול "גבורות". הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים. זה עתה נמלאו לו שמונים שנה. נקוה שבנו ונכדיו וביחוד נכדו המהולל הדומה לו בחכמתו ובגלותו צפונת מספרותו הנשכחה הסופר הלאומי ד"ר מ. בוכר יגמרו את המפעל, שהחל אביהם לעשות לכבוד רש"י ז"ל. — ואלה שמות ספריו, שהוציא לאור בעצמו או ע"י אחרים ושהקדיש להם מלבד עבודתו ושקידתו, מבלי יעף וליגע, גם הון רב מאד, שרובו לא חזר אליו: א) תולדות אליהו התשבי (ד' אליהו בחור). ב) הערות ותקונים לתשובת הגאונים.

ג) פסיקתא דרב בהנא עפ"י ד' בתי יד עם הערות והקונים ומבוא גדול. ד) לקח טוב (פסיקתא זוטרתא) מרכיבו טוביה ב"ר אליעזר על בראשית ושמות עפ"י ג' בהבי יד עם הערות והקונים ומבוא גדול. ה) לקוטים ממדרש אבכיר עם הערות. ו) מדרש הנחומא הקדום עפ"י השעה ב"ר עם הערות והקונים ומבוא גדול. ז) לקוטים ממדרש אלה הדברים זוטא עם הערות. ח) שערי ציון מהרב ר' יצחק ב"ר יעקב די לאטיש עם הערות והקונים. ט) שכלי הלקט השלם מרכיבו צדקיהו ב"ר אברהם הרופא עפ"י ב' ב"י עם הקדמה והערות קצרות. י) ספרי ראנדתא על מגלת אסתר, כולל: מדרש אבא גריון עפ"י ג' ב"ר, מדרש פנים אחרים עפ"י ב"י, מדרש לקח טוב על אסתר עפ"י ב' ב"י, עם הערות ותקונים ופתח דבר. י"א) פשר דבר, פרוץ השעים מלים בודדות לר' סעדיה גאון עם הערות. י"ב) אגור, כולל הקדמה וקצת הוספות על ס' הערוך מר' שמואל בר' יעקב גמע עפ"י שלישה כ"י עם הערות ותקונים. י"ג) מעין גנים להשר ר' שמואל ב"ר נסים מסגות על ס' איוב עפ"י ב"י עם הערות ותקונים ופתח דבר. י"ד) מדרש תהלים עפ"י שמונה כ"י עם הערות ותקונים ומבוא גדול. ט"ו) כאורים על מדרש תהלים ע"ד חקירה עיונית מר' ירעיה הפניני המכונה בדרשי עם פתח דבר. ט"ז) מדרש שמואל עם הערות ותקונים. י"ז) מדרש משלי עפ"י ג' ב"י עם הערות ותקונים. י"ח) מדרש אנדה על התורה עפ"י ב"י עם הערות ותקונים. י"ט) אנשי שם, גאוני ורבני לבוב, אשר שמצו בקרש במשך ה' שנה עם קצה תולדות וקורות חייהם. כ) מדרש זוטא על שה"ש רות איבה וקהלת עפ"י כי מפארמא עם הערות ותקונים. כ"א) ירועות שלמה, הערות והוספות לס' רב פעלים מהרה"ג ר' בן הגר"א מוילנא. כ"ב) אנדה אסתר עפ"י ב"י מהימן עם הערות ותקונים. כ"ג) מדרש איבה עפ"י ב"י רומי עם הערות ותקונים ומבוא גדול. כ"ד) ילקוט המכירי על תהלים עפ"י כ"י עם הערות ומראה מקומות. כ"ה) פירוש ר' יוסף קרא על מגלת איבה עפ"י ב' ב"י עם הערות ותקונים. כ"ו) מדרש שכל טוב מרכנו מנחם ב"ר שלמה עפ"י ב"י אקספרד על בראשית עם הערות ותקונים ומבוא גדול. כ"ז) מדרש שכל טוב על שמות בנ"ל. כ"ח) קריה נשגבה, רבני וחכמי זאלקווא עם הוספות מהפינקס ואקמן. כ"ט) מדרש אנדה בראשית עם השואה עם ב"י אקספרד עם הערות ותקונים ומבוא גדול. ל') ספר האורה המיוחס לרש"י עפ"י ג' ב"י עם הערות ותקונים ומבוא גדול. ל"א) ירושלים הכנויה על דבר המאמרים המובאים בקדמונים בשם הירושלמי ואינם בירושלמי שלנו. — אלה הם ספריו המיוחדים מלבד הרבה מאות מאמרי הנפוצים בשם הקבוע "רבני שלמה" בכל העתונים והמאספים העבריים. בכל אלה הראה הרש"ב בקיאות מפליאה ושקידה עצומה ואהבה עזה לתורה ולכל רבני חז"ל. בכמה עמל ויגיעה עלתה לו לקבץ את כל כתבי היד השונים המפורזים בכל הביבליותקות אשר בעולם! כמה כסף השקיע בזה ובמה אהבת התורה נגלה בזה והוא לא היה מיליונר, עשיר היה, אבל לא רק בכסף כי אם גם בתורה, בדעה, במדות טובות ובאהבת העבודה. תורה, עבודה ונמלת חסדים הנה ליווהו לבית עולמו ושמו ועבודתו ישרו לכל בית ישראל כל ימי השמים. הנצב"ה.

פרטי אספת המורים העבריים בסמינר.
מנהל לשכת המורים מר סופרמן נתן בתחלה דו"ח מעבודתו ואח"כ הרציאו המורים ע"ד מצב בתי ספרם החמרי והרוחני. מתוך ההרצאות השונות התברר, כי ידיעת השפה העברית הולכת ומתפשטת בין הדור הצעיר באופן משמח. הרעיון הלאומי, שהקיף את אחינו בגליציה ושהבנים תחיה אל כל מקצועות חייהם המדיניים והקולטוריים, רוק את ההכרה בלבותיהם, כי שפתנו הלאומית צריכה למלאות אצלנו את אוהו התפקיד החשוב, שכל שפה לאומית ממלאת אצל עם בשעת הרנסנס, יחד עם זה תקן הרעיון הלאומי את המושגים ע"ד חנוך והתורים התחילו לדרוש הנוך מהוקן ומודרני. השאיפות הללו והסינו-

אציה הו בוראות קרקע טוב בשביל עבודת המורים העבריים. מורים עבריים אינמלונטיים, היודעים את היהדות ידיעה עמוקה ושסגלו להם את המדעים הפדגוגיים הנחוצים, מורים עבריים שבלכם בווערת באהבה-עמם, מורים כאלו יכולים וצריכים להיות הוצי התחיה, הם צריכים לקחה בידם את לפיד הרנסנס, לשאתו בין אחינו ולהדליק בלבוניהם את אש אהבת העם, את שלהבת האידיאל הציוני. לראכוננו הגדול מועמים מאד ייצלנו אותם הצעירים, שיש להם די רצון ודי בשרונות לעבודה לאומית חשובה כזו. מטרת האנודה היא להכניס לתוך חייו את המורים מטיפים זה ולברוא בשבילם הנאים נוחים גם מצד החמר וגם מצד הרוח.

אחרי הדו"ח של המורים הרציאו מר נ. י. ככנר ע"ד ספרי הלמוד. המרציא העביר קו בקרה על רוב ספרי הלמוד, שיצאו בזמן האחרון והתאמתם להוראה המבנית. רוב ספרי הלמוד, כאלו שנבראו לכתחלה לשם קטנים ועד אלו שנועדו לנערים, שהקנו להם את דעת השפה, אינם מתאימים להעוררתם. ספרי המחחילים כתובים בסגנון קשה, הספורים והתאורים אינם מרכיבים ואינם מקבילים להבנת התלמיד והשגתו, ביחור לקוי בהם חלק השירים. בניגע לספרי למוד לנערים הנה אמנם יצאו לאור כימים האחרונים בריסמיתיות טובות, שהחמר הצבור בהן מוכשר להקנות לילד אהבה לאומית וידיעת השפה, אבל בתן חסרה הסיסתמה וההדרגה. אחרי הרצאה זו החלט ליבד חברת מניות ולהוציא ספרי למוד, שבהחירם יהיה זול וסגנונם ותכנם יתאימו עם מטרתם ודרישות הפדגוגיקה והדיקטיקה.

מר פרוסט הרציא ע"ד המכמא כבית הספ"י. אחרי שהביא את דעות הפיילולוגים ע"ד המכמאים בשפה העברית באו לכלל מסקנא, שעד עכשיו עוד לא נתברר איזה מהם הוא הנכון. המורים העבריים בגליציה התחילו להפיץ את המכמא הספרדי, אבל נסיונם זה פגש התנגדות עצומה. וגם הויק הרבה להתפשטות ההוראה העברית המוררנית ברחב. בהרבה ערים מצעו הורים רבים לשלוח את בניהם לכה"ס העבריים מפני ההנגדם למכמא הספרדי. רוב המורים אמתו את ההשערה הזאת בעוברות נסיונות שונות. ע"כ החליטו להנהיג בכל בתי הספ"י את המכמא האשכנזי הקרוב אל המכמא הטקוטי, אולם להקפיד על הנגינה שתהיה נכונה.

מר א. י. ככנר הרציא ע"ד יסוד ביבליותיה-קאות על יר כה"ס. התלמיד מבלה כבית"ס העברי רק שעות מועטות, בעוד שבבית"ס הבללי הוא מבלה ארבע חמש שעות ואת אותה ההשפעה הזרה הוא ממשיך אחר כך בביתו בשעת הקריאה. הקריאה היא עולם דמויני מיוחד המיובע את חותמו על אידיאלי הילד ושאיפותיו לעתיד. באופן כזה נכרא אצל הילד נגור בין חיי הוריו, סביבתו ובין עולמו הדמויני. הקריאה בספרות זרה נופעת בלבו אהבה זרה, אירי-אליים זרים ומרחקת אותו מעמו, שאיפותיו ואידיאליו. חובתו של המורה העברי היא, כי הילד ימצא את ספוקו הרוחני בקריאת ספרים עבריים ושאוהו העולם הפנטסטי הנכרא במחור יהיה בלו. עברי. האידיאלים הלאומיים העבריים צריכים להקבע בנפשו של החנוך בעודו רך ואז יכולים אנחנו להיות בטוחים בעתידותיו, אחרי ההרצאה ואחרי שהתפתח מושא ומתן ארוך ע"ד האמצעים הממוניים, המילו חיבה מוסית על המורים ליסד על יד כה"ס ביבליותיקת עבריות.

מר צבי שרפשמן הרציא ע"ד הוצאת ירחון פדגוגי ונחיצותו. המורים העבריים, אף שהם קונטיננט אינמלונטי, בכל זאת בהכנסם למקצוע ההוראה אין להם כל הכנה ספיציאלית. חסרות להם גם הידיעות האלמנטריות ע"ד הפדגוגיקה, דידיקטיקה, לוגיקה ופסיכולוגיה. מלבד זאת מחויב המורה העברי ללמד למודים קשיכ בעין התנ"ך, שהוא דורש ידיעה רחבה בהיסטוריה הקולטורית הקדומה. כל החקירות החדשות והנסיונות החדשים בפדגוגיה הבללית, נעלמות מן המורה העברי. כדי שההיה האפשרות למורה העברי למלאות את פנימיותו הללו צריכה

ראפפורט דע פוראדא מוויג בתור יליד עירנו היה מחלק בכל שנה אלף בכר פחם לעניים. עתה הוא חולה מחלת המח ובנו יחידו, העתיד לרשת כארבעים מיליוני בחר, אינו נזכר למלא מצות אביו עכ"פ בעודנו חי. החובה על ד"ר בענים, מזכיר לשכת המסחר, גיסו של החולה, להזכיר את בנו, לעשות רצון אביו הנדיב. — הבאנק העממי היהודי פה קבל הלואה בלי כל רבות כאתה ח' יק"א סך גדול. —

כבוב. ביום א' י"ג מכת הובלנו לקברות את גויה זקן ספרותנו ואחד מבחירי ושובי עמנו הרב החכם הישיש ר' שלמה בובה. אין צורך לתאר את גדל ערך האישי המרם הזה. למי מאהנו לא נודע שם הכניח, אשר הקדיש רוב שנותיו להעמיק חקר במטמוני ישראל ולהוציא ולהפיץ ספרים עתיקים. כמה לילות יגע הישיש! כמה שנה מנע מעיניו, להוציא מכ"י גרסאות אמיתיות בספרי קדמונינו ולנקותם מכל שמץ מצוה! כמה ספרים יקרי ערך הציל מטמיון ויבואם בדפים משובח בסלה נקיה. הרבה פור המנוח מכיסו להעשיר את ספרותנו העתיקה. לפניו אין בסף נחשב, כמה עמל וייגע לומר קום לזכר ראש הפשטנים רש"י ז"ל. ימלכד זה המך המיכות חמורות ורוחניות רבנים ומלומדים וחכמים צעירים ובעצרת נהלם. אין ספר חדש עברי, שלא אספו אל ביתו. כיובל שנים ויותר עסק בעבודה הספרות. מפאת השקפה זו לא קם כר"ש בובר עוד במדינתנו. בכית מועד לכ"ח הספידהו הרה"ג ר' אריה ליב ברודא, הרב המטין ד"ר יחזקאל קארא והרב ד"ר גוטמאן בשם חברת ב"ב, ראש הקהלה, ד"ר שאף בשם הקהלה והצינו ד"ר שמואל רפפורט בשם הצינים בשפת עבר. הנצב"ה. — יש לציין, כי ארגנם של ראשי הקהל "ס"ל. אף פולסקי" לא הביא דבר על ארות פמרת בובר. אף שהיה בכל אופן אדם הגון בעיר, ובמורעות, שהדביק ראשי הקהל בחוצות, להודיע פפירתו, נחשבו כל המעלות, אבל לא המעלה החשובה לנו, כי היה חכם יהודי וסיפר עברי וטחבר הדבה ספרים.

פכ"ג.

מכתב מאונגרו.

אונגוואר. הממשלה, הגדולה"ה לאומיה הולכת על דרכה, להציק ליהודים מבלי רסוך על מעשיה ומבלי להעלים דעתה האמת. בידוע עסקו צוררינו האנטישמים ואוהבינו הסוציאליים בתור מצילי העם וגם הצירים היהודים והכבר, להעיק עלינו בחוק שביתה כללית בשבת הנוצרית ביום א'. כל המפלגות התאחדו בזה והן נבונות לקבלת החוק הזה, אשר יזריב את מסחר היהודים. מצד היהודים לא נעשה מאומה. מנהיגינו, בין מצד הנאורים ובין מצד החרדים, ישבו בחבוק ידים ולא היה לצוררינו כל מעצור. הרואנים למורת עמם באמת אינם יכולים לעשות מאומה, כי הם אנשים בלי שמות ומצללים וכלי שלשלה יוחסין (באונגרו זהו העקר). אך עוד צל ישועה ראו בראש המניסטרס ווקרלה, איש ליברלי, אשר יצר חקי הבנסיה ויזכנו בחקי נשואי התערובות להתכולות היהודים. אמר אמרנו, אולי יראה הוא את הסכנה, אשר יביא החוק הזה על היהודים. אך לשוא קיינו. כאחר ישיבות הפרלמנט בשבוע שעבר הבטיח ווקרלה לציר אחד, שלא ישגיח על שום בנסיה ביצירת חוק שביתה כללית ולא יחדר שום דה. על איוו בנסיה היתה דעתו בזה? הלא על הדת היהודית. הא לבס אחי שברכם בעד נשיאת המולפה ומסירת נפשכם! ואתם רועי ישראל, הקולר הלוי על צואריכם. איזי יגולתם לעצור בעד הדעה? הנסיתם? כמה יהודים יהיו מכרחים עתה לעשות שבתם חול או לאבד פרנסתם בשבתם שהי שבתות בשבוע. ה' ירחם! שמ"ר.

מכתב מרומניא.

פרעות ביהודים. הנה החלו יושבי רומניא לעשות כמעשי רומיא אחותה הגדולה. בקרוב, עיר ואם בארץ, יעדו הצינים לעשות אספה ציונות וחגיגה מכבית ביום ז' מכת. לאספה הזאת נקרא גם הרב הד"ר נעמירוב מייאסו ועוד אנשים חשובים. אך ביום אשר נועדו בעלי האספה, בבקר, התפרצו מאות סטודנטים נוצרים מכל בתי הספר הרבים וילכו בחוצות קריה בקריאות איבה ליהודים. הסטודנטים נהוגים בידי עורך מכ"ע אחד, אנטישימי מופלג, נפצו חלונות בתי עברים רבים בחוכוה קריה, וישברו את חלונות בית-הספר העברי, ואחר הלכו ברעש גדול אל אולם האספה ופרצו אליו אחרי שברם את הדלתות והחלונות ויכו בכסאות ובמקלות את האנשים הנמצאים; אחדים מהם נפצעו קשה והם שובכים עתה על ערש

הסתדרות המורים בגליציה לכרו אורגן פדגוגי, שיהן למורים את האפשרות להשתלם ולהתפתח בעקבות התפתחותה של הפדגוגיה הכללית. אחרי משא ומתן ארוך החלט לגשת בזמן היותר קרוב להוצאת ירחון פדגוגי, שיהיה באותה שעה גם אורגן ההסתדרות הרשמית אחרי הרצאת מרת. הבר ע"ד חסרון מירות עבריות, נגשו אל הבחירות ועפ"י בחירה חשאית נבחרו: לנשיא ולמנהל הלשכה דמוכזית, שהשניח על עבודת כל המהלקות ושתתעסק ביסוד בתי ספר להמצאת מורים, מר סופרמן, למשנהו מר שמחה גלב, למזכירת הלשכה העלמה הבר, למנהל המחלקה הספרותית, שהיה גם הרדקציה של אורגן ההסתדרות, מר צבי שרפשמן, לממציא ספרי למוד מר זאב קר-טרוב, למנהל הלשכה הפיננסית מר ניימרק והאדונים פרוסט, שהדקן, א. י. בבמטר וג. י. בבמטר לחברי הועד. אחרי הכרעה, שמסר חבר הועד הפועל הצינוי הד"ר שור בשם הדיסמריקט ואחרי קריאת התגרמות הברכה, שנתקבלו לעשרות מכל רחבי איסטריה, נסגרה האספה השנתית השניה של המורים העברים באוסטריא והחברים שבו למקומותיהם בהכרה עמוקה שהסתדרות זו עוררה אותם ונותנת להם את היבלת למלאות בחיי אחינו את אהיו דהתפקיד הלאומי החשוב, שהמילה עליהם תקופת ההחיה של העם העברי.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. בשיבות מועצה קהלתנו, שהיו במיש"ק יבערב יום א' שכוע זה הוסיפה המועצה לעסוק בעניני הבורזעה. בפתיחת הישיבה האחרונה ביום א' עשה היושב בראש ד"ר רפאל לנרא הוכרה למנוח ר' שלמה כובר ויהאר את פעולותיו המיכות בתור חכם וסופר עברי, בתור עסקן צבורי ומטיב וכתור סוחר הגון. על סדר היום עמד בדאשנה דבר מנוי מו"ץ שמיני, שקצת הפרנסים הפרו את ההחלטה על ארתיו בצאתם מן הבית בדמונסטריצא. עתה היה מספר המועצה שלם וכרוב דעות החלט כהצעה משנה נשיא הקהלה מר א. מרגלית, להבנים את שבר הדיון השמיני אל ההוצאות. הנה בן נצחו בא-כח החרדים בהתאמצותם האדירה להגן על זכותם, כי לפי דבריהם חובה על פי הקנות הקהלה למנות דוקא שמונה מו"ץ, לבן נקוה, בודעת היטב, כי הצרך ברכ אב"ד הגון גדול מהצרך בדיון שמיני, ולכו בכחם זה ויעמדו על דעתם, ויתאמצו בכל תעצמיות עום למחר בבחירות הכוררים וכמנוי הרב. — הפרנס ר' גדליה לאנגרק הציע הצעה נחוצה, למנות מיד שו"ב שביעי במקום השו"ב הזקן ר' שמעון יוכפ ס"ל, שהתפטר מפני זקנתו. הוא דורש, שימסרו את הדבר אל ביה"צ ובתור יום יום המנה השו"ב. הפרנס ד"ר רייכס ענה, כי אין צרך בשו"ב חדש, יש אשר אין להשובים"ם מה לעשות, ויתאמצו עוד מעט ויהיה די בששה שובים"ם בזמן שהכנסות הקהלה מתמעטות. על זה השיב הפרנס ה"ר פ"י לאוויץ, כי זאת שאלה, שאין להפרנסים להתערב בה, אם יאמר הביד"צ, כי יש צרך בשו"ב שביעי אין לנו לסרב, כי אין אנו בקיאים בדבר, לכן על המועצה להסכים להכריז קונקרים על שו"ב. משנה הנשיא מר א. מרגלית יעץ, לבלתי חברי קונקורים, כי כבר ישנם קנדימטים מפה ועל ביה"צ להביע איזה מהם למנות. רהצעה התקבלה פה אחד. — שובים"ם אחרים הגישו בקשות, להוסיף על שכרם מפני היוקר. הועד הממונה על עניני הדת הסכים לבקשתם והועד הפיננצי דחה אותם. על זה ערער הפרנס מר בווימינגר, באמרו כי הועד הפיננצי ההנהגה שלא בהגון. היו"ר ד"ר לאנרא הצדיקהו במצב הפיננצי הגרוע. משנה הנשיא מר מרגלית ההנצל, כי אחד השובים"ם לא הגיש בקשה, להוסיף על שכרו, וכן היה (מר מרגלית) אמר לו, כי לא יוסיפו. עתה אחרי שהמועצה נוטה להוסיף, הדיון נותן להוסיף גם לזה. הפרנסים מר מ. פאם, מר יצחק בווימינגר, מר פ. לאנרא ומר י. שנומר עזרו על ידו בדבריהם וההצעה התקבלה, להוסיף לכל השובים"ם מאה בתד לכל אחד ואחד לשנה.

קראקא. נשיא קהלתנו ד"ר שמואל טיל עס, בחלותו ויחי מחליו, התנדב לחלק לעניי היהודים בעירנו אלף בכר פחם. כרבת עניים על ראשו תחול. פחמים לעניים בזמן היוקר הזה לא דבר קטן הוא. — עניי עירנו ק"ו דגילים, כי הנדיב הגדול ד"ר

דיו. אחרי עשותם את השערוריה, הלכו עוד הפעם ברחיבות העיר עם דגלים לאומיים וישירו שיר לאומי ויצעקו ויגדפו את ה"זשירים הארורים". בשוק הגדול אשר בתוך העיר עמדו וישאו מדבריהם וליהיבו את לבות העם נגד היהודים, אשר נאספו (כה אמרו הם) למען בקש זכיות אזרח, ואיש לא בהה בהם. אמנם, הפוליציה הפשה שלשה מהם, אך עד מהרה הוציאה אותם לחפשי, מבלי עשות להם מאומה. גם מנהל הליציוס אמר, כי הוא לא יוכל לעשות מאומה לתלמידים המתפרצים, כי דבים המה, ואף גם זאת כי הלכו אנשים חשובים כראשיהם. המיניסטר בקש על יד המלגראף להניד לו מה נהיתה.

הנה כי בן יעשו הרומנים הקיראים המיד מבלי הרף: זשירנים, לארץ ישראל! ויהי כי נאספו היהודים, אנשי השלום, לאספה ציונות, להיעץ איך לעלות מן הארץ וללבת ארצה הקדש, קמו הרומנים ויעשו מעשים אשר לא יעשו. ועתה לא דבר גדול הוא לאנטישימיים, אשר מרביה העתונים בידם המה, להלהיב את לב העם להשמיר את היהודים מן הארץ. ואין איש עומד לימיננו.

מכתב ומרחוק.

הכל יתיקר. המניסטריוס האוסטרי למסחר עשה את אשר זמם, למרות ערעורי כל לשכות המסחר וכל חברות הסוחרים וכל העם בכי יוצא מהבלל. הכל יתיקר לבן מכרז המניסטר למסחר להוקיר עכ"פ קצת ממכשירי המשלוח בבית הדאר. ערעור העם הועיל רק למחצה, כי לא כל מחירי בית הדאר עלו. התיקר רק מחיר המשלוח של מכתב באותה עיר עצמו. תחת ששה הלך יהיה המחיר עשרה. את זה ירגישו ביותר יושבי וויין, ששלחו עד כה עשרות מיליוני מכתבים כאלה בשנה. עתה ישתמשו לרוב רק בקרסות תחת מכתבים סגורים. גם בעד כל ניר, שהשינו עד כה מבית הדאר חנם, יכרחו עתה לשלם. כמו הניר המיוחד לכתוב עליו דפשות לשגרם. כדי הניר למעשי הרפוס, שנמכרו עד כה עש המיקא יחד בעד ג' הלר, יהיה מחירם ד' הלר ובעלי העתונים לא יוכלו להשתמש בהם למשלוח של חוץ לארץ. וכן הקרסות הסגורות שמחירם עשרה הלר יהיה מחירם י"א הלר. גם עלה מחיר מסירת סכום כסף למטה מעשרה כתרים מג' הדר לה. גם מחיר טלגרמות באותו עיר ומחיר דבור במלפון יעלה. וכל זה מיום ט"ז לחודש זה. הנהגת הדאר לא תרויח בזה, כי העם ידע להזהר עכ"פ בתחלה מהוציא ההוצאות היתרות. אך סוף סוף יתרגלו.

סוף אהבה שר תאוה. לאופלד וולפלנינג. הוא ערצהרציון לאופלד מבית קיסר אוסטריא. מחל לפני שנים אחדות על כבודו בבית אביו, על עשרו, על תאריו הרמים ועל משרתו כצבא וירבק בנערה אזרחית מזמרת ויברח עמה לאיטליא ושם ארש אותה לאשה וישב עמה בשלום בשווייץ בתור אדם פשוט ויחי חיי אזרחים. הדבר עשה רושם כביר בעולם. ועוד יותר מפני שבאותו זמן, שכרז הוא עם המזמרת, ברחו גם אחותו, אשת יורש העצר הזכסי, שהוא היום כבר מלך זכסן. עם מורה בניה ותעזוב את בית המלכות, את כבודה, את אישה וגם את ארבעת ילדיה ותלך אחרי מאהבה. היא התחרטה מיד על מעשיה ותחפוץ לשוב. אך המלך ובנו לא יכלו לסבול את הבושה וימאנו להחזירה, אך תנאי התנו עמה, שאם תדחה מפניה את עוגבה, לבלי ראותו עוד ותשב גלמודה כל ימי חייה כאלמנה חיה, אז יעשה עמה בעלה חסד ויגרשנה על פי החוק ויתן לה ארוחת תמיד במקום גלותה וגם תוכל לראות לפעמים את בניה בחוץ לארץ. ולא כן אחיה. הוא לא השתוקק לשוב, הוא היה שמח בחלקו, להיות אדם פשוט ולחיות בעצמו אבל חיי נמוס. והנה דבקה נפש אשתי אחרי הונגרים, אשר בשווייץ ותחי עם בעלה חיים טבעיים. בעלה הסכים לזה. אך היא הרחיקה ללכה, בקשה לחיות חיים טבעיים גמורים כהפראים באפריקה או כאדם הראשון בגן עדן. מאסח בכגדים, בכלי בית, בכל תרבות, בכל חממה ומדע ותכקר בכל עת מושבת מהבילים כאלה אשר בשווייץ. ולאופלד וולפלנינג הוא איש משכיל, מלומד, ואף שגם הוא איש אידיאלי לא יכול למאס בכל תרבות ארפה ולהיות כפרא

כתוב הטעם, "צחק עשה לי" וכו'. וכן בראובן בן. אין כדאי לפתוח וכו' על זה, כי באמת צדק באוה"ה רק בעיקר הענין והלשון אינה מדויקת, אולי באשמת איוו מעתיק או מדפיס שרצה לתקן וקלקל. בנות באוה"ה היא על הפסוק, ויפל אברהם על פניו ויצחק וכו' אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראה שמו יצחק" בסוף פ' לך. פה הטעם לפני הקריאה. — יש"ך: בחיר שנה א' ג' בתרומ. "צוקנפס" אינו יוצא. "העולם" יופיע. דיסקוסיו אינה פלפול. — יה"כ רפ"ג: רעיונות ישנים מאד, כתוב בענין אחר. פריער: "אשר ולכו לפנינו" ספרש רש"י ע"ג הררש ובבר' כ' פירש ע"פ פשוטו. — להדרשים גליונות בודדים: אנהנו שלחנו את כל הגליונות בעתם, הדרש גליונות ישלח נא את המחיר ברשום כראש כל גליון, כי אין כראי לשאה עול חשבונות זעירים כאלה.

הוצאת לשכת המרכז של "עבריה" ברן.

יצאה לאור המחברת (א) מה לעשות? (לשאלת משבר בספרות העברית), מאת דר. יוסף קלוזנר. המחיר: 25 הלר, פורמה: 5 הלר. הקונה 10 אכס, פטור מרמי-המשלוח. מלכד זו יצאו עד עהה: מכתב גלוי, הסכנה הנשאר, קוי"ק ע"ר שקל "עבריה", מכתבים חוזרים א' וב', אל המורים העבריים. אגודות ומורים מקבלים מגלות עפות אלה חנם.

מוכנה לרפוס המחברת: (ב) הלשון והחנך (שלשה נאומים בח' מפיצי השכלה) מאת אהר-העם, ש. דובנוב ודר. י. ל. קצנלסון. הבהבת:

Zentralbureau »Ibria« Bern (Schweitz)
Freiestr. 24, a.

הסוכנות הראשית בגליציה היא בידי מורשנו מר: H. W. Diesendruck, Stryj.

שיינדק פערד	ישראל לאון.
מאורשים בחדש טבת תרס"ז	
טרנוב	ראדמישל רבת.

מעמק לבי הנני מברך כמז"מ את ידידי מר יוסף בערגשטיין מדונאחוב להארסו עם מרת סאבינא צייזעל ממאראנאברענ.

הנני מברך כמז"מ את ידידי מר יוסף בערגשטיין מרזאחיב בבאו בקשר ההתין עם בת הגביר מ"ה צבי צייזעל ממאראנאברענ.

פנחס רייך — כעת בפאדגורוצ.

ברגשי גיל וששון הנני מביע את ברכתי במז"מ דרעי מר ליב פיפעס מלכו'ב לחתונתו עם מרת גאלדע בעק מקראסנא. ליב העניג.

מקרב ולב עמוק אברך את ידידי ורעי מר ליב פיפעס מלכו'ב לחתונתו עם מרת גולדה בעק בכרכת מז"מ. יצחק טענענבוים.

ממעמקי לבבנו הננו מנישים במז"מ למחותנו מר משה פיפעס ורעיתו ולבנם מר ליב לחתונתו. האחים יעקב ומאיר וואלף — פרעמישלא.

בלב שמח אניש כמז"מ לרעי תיקר מר ליב פיפעס לבאי בכרית הנשואין עם בת הג' מ"ה זישא בעק מקראסנא. יוסף זאב קימעל — לבוב.

הנני מברך כמז"מ את גיסתי מרת גאלדע בעק מקראסנא עם מר ליב פיפעס מלכו'ב. שאול שאמראט — קראקא.

מקרב ולב עמוק נברך את רענו ש"ב מר ליב פיפעס לנשואיו עם מרת גאלדא בעק מקראסנא. האחים אלמער — לבוב.

מביעים אנחנו את ברכתנו כמז"מ לרענו מר ישראל לעוו בן הג' מ"ה רוב לעוו להארשו עם מרת שיינדל בת הג' מ"ה מרדכי דוד פעלר.

חיים זאב וארי' ליבמינער — טרנוב. הנני מניש בזה ברכת-לב לרעי הנכבד מר הירש עדער בטרנוב להארשו עם מרת מישיקט ריקעל מסנרץ החרשה. ישראל יוסף ניימארק.

מעומק לבי אביע כמז"מ לידידי מר הירש עדער מטרנוב להארסו עם מרת מישיקט ריקעל מצאנו החרשה. אלישע אונגער — יאסלא.

הנני מברך כמז"מ מעמק הלב את מר צבי עדער מטרניב להארסו עם מרת מישיקט ריקעל מצאנו הזרשה. אלי' בלומענקראנץ — טרנוב.

ממעמקי לבי הנני מביע בזה דנשי חבתי וברכת מז"מ למל"ג מר משה יוסף גאלדזאנט מרישא להארסו עם אחותי מרת עמעל.

פיוועל שירעלהיים — סאקאלוב. בלב רגש אביע כמז"מ לידידי מר יעקב שמענער לחתונתו.

בהסתדרות הציונית בימי המהומות. האספה פתרה את כל השאלות הסבוכות, ששמו בזמן השנויים. היא הורה דרך ביחס הציונות אל יתר המפלגות ואל הכחירה לדומא, עשתה סדרים בדבר העבודה בארץ ישראל. גם חרשה את הארגוניזציה הציונות ברוסיא. רוסיא תחלק לחמשה חלקים ובכך חלק ועד פועל ראשי: רוסיא הדרומית, רוסיא הפנימית, ליסא. פולן וסיכיו. לועדים האלה הרשות להקים ועדי פלכים כחלקם. החובה על כל ועד לגבות מכל ציוני ממ המפלגה רובך אחד לשנה מלבד השקל.

נוצרי בשביל היהודים. יועץ העיר הנוצרי שירצ' מאן ככרסלאו הניח בצואתו תרעיו אלף מארק לבנות דירות בזול לעניי העיר אחרי מות אשתו, וחלק גדול מן ההון הזה מיוחד לעניי היהודים, לכנות להם דירות לעצמם.

הצר בעבודת עבדיו. המורספונדנץ הרוסית מודיעה ממקום נאמני, כי מועצת המניסטרוים הציעה לפני הצר חוק כבשל את כל הגבלות זכויות היהודים משנת 1882 וביחוד היה מותר ליהודים בתחום המושב לחזור קרקעות. הצר רחה את ההצעה. דברי הממשלה הצרדית הנסרת נשמעים יותר מרברי הממשלה הגלויה.

בבית הספר העברי: המורה: אברהם! התוכל להגיד לי איך מתרגמים נאָהען התלמוד: תפוד. המורה: טוב, ומה שם האיש התופר? — אברהם שות. המורה: האינד יורע מה שם האיש, שעשה לך אח מעילך? התלמוד: גרשון פייפער.

מרגרף כרי קוים בספרתנו הישנה. בקראי בגליון נ"א של "המצפה" בענין המלגרף בלי קוים, ערו בזכרוננו דברי השל"ה בתחלת שער הגדול בד"ה "וז"ל הרב החיים על ענין באתערותא דלתתא אשתבח אתערותא לעירא": במצע האבן השואבת המזוקקה הימב מסוגים והשכרנה לשתים והשים חתיבה אהת בקרן זוית אחד והב' בקרן זוית אחרת אפילו שיהיו מרוחקים זו מזו אלף מילין והננו הברזל סמוך לאחר, כל ההנועות שעושה אותה החתיכה עושה האחרת באוהה שעה עצמה. אין כל חדש תחת השמש. מי לא יראה שהיה לקדמונינו ידיעה או השערה בן המלגרף בלי חומי ברזל, שהמציא מרקוני בימינו אלה? ימ"ר.

קדישא — קודשא. על דברי בגליון הקודם עלי להוסיף עוד, שכפי השערתי נמנעו קדמונינו חז"ל לכתוב בארמית קדישא ב"ה כמו בעברית, "הקדוש ב"ה", יען כי הנוצרים הראשונים שדברו ארמית וגם כתבו ספריהם ארמית היו רגילים לקרא למשיח "קדישא" ומפני שעשאוהו לאלקים עשו חז"ל רבדל לכתוב בארמית קודשא ולא קדישא. מ"י הלמן.

אדם-קוף. הפרופסור קלאטש מהיידלברג בדק לתכלית מדעית את שרידי הישבי אוסטריא הקדמונים הפראים. ביחוד חקר באוסטרליא הצפונית, שאינה נודעה עוד הימב מאין שם ישוב אירפאים גדול. הוא ברך דרבי חיהם של התושבים, מרותיהם ותבנית גופותיהם ויגל דבר נפלא. לפני איזה זמן התנפלו התושבים הפראים על סוחר אירפאי ויהרנוהו. הרוצחים נתפשו ויושמו במאסר. בהם עסק הפרופסור ויברקם הימב וימצא, כי רגלי קפים לאחד מהם, הרומית להגלי תרנגלים, אצבעות רגליו ארוכות באצבעות ידיו והוא יכול למפס ולחפיש בהן. לפי דברי התושבים ישנם כפנים הארץ, במקומות, שלא נכששו עוד ביד האנגלים. אנשים רבים מאד בעניי רגלים כאלה. הפרופסור קלאטש הלך לחפש אחרי האנשים האלה, שלא נודע דבר על אדותיהם עד כה. חוקרים רבים כבר ברקו את הושכי אוסטריא, בלם העירו אמנם, כי יש כח באצבעות הרגלים של הושכי אוסטריא הפראים לתפוש ולמפס באופן נפרא, אבל רגלי קפים לא מצאו בהם.

ארגו מכתבים.

א"ם ענגלמן: הגך מתפלא על בעל אוה"ה, שהביא בשמות ב' בענין קריאת השם מישה פזוקים שאינם כתובים: "כל השומע יצחק לי ותקרא שמו יצחק" והוא מוכיח כי בכל האבות והשכמים בתוך טעם השם לפני השם, רק במשה להפך. והנך שואל, כי גסביצחק כתוב "ויקרא שם בנו וכו' יצחק" ואח'

במדבר. הריב בין הזוג הלך וגדול עד אשר מאס עתה ודפלינג בכחירתו, אשר רצתה נפשו ויברח מפניה והוא רוצה לגרשה.

וויצהוף נתפשו. וויצהוף הוא רופא-שנים. שהפליא שנים אחדות את העולם בתרמותו ובנכליו. הוא כפי הנראה יהודי יליד רוסיא. בחלקת לשונו וכיפי תארו ובהשכלתו ובנקיאותו בלשונות הרבה ידע לקחת שבי את לבות מאה נשים צעירות, עד אשר פתה אותן להנשא לו וישבע לכל אחת אהבה עזה ואחרי הוציאו כמסה מידה עזב אותה. היו עתים שנשא בשבוע אחת נשים אחדות. ככל עיר ועיר היו שמותיו שונים וגם את פניו ובגדיו ושערותיו שנה בכל מקום והפוליציא האנגלית והאמריקנית נלאתה לתפשו. עתה נתפש בכופאָלא באמריקה.

בטור ארצ'ים. בעיר הגדולה סינאפור בהודו החליטו מאה ושמונים אלף חינאים לחדול מעבוד את נשמות אבותיהם כמנהגם, לחדול מחונג את הניהם ואת כל הכסף, שהם רגילים להוציא ע"ז, ויצאו לקנות דעת. הרערת חוקים. בבית החולים הכללי בקראקא נסה הפרופסור ד"ר רייז לרפא שלשה חולים במחלות העור במשיחה חדשה בתערובת כסף חי, שלשתם מתו מרעל הכסף החי; ביניהם יהודי אחד. שלשה חולים אחרים הם בסכנה. נגד הפרופסור נערכה הקירה ודרישה. מ"ס הרוקים. בארגנטינה באמריקה הדרומית הטילה הממשלה מס על הרוקים. כל גבר למעכה מעשרים שנה, שלא נשא עוד אשה, ישלם עשרים כתר נוסף על מס ההכנסה, שהוא משלם. עברו עריו ל' שנה ועדיין לא נשא אשה ישלם ארבעים כתר לשנה. עברו עליו ל"ה שנה ישלם שמונים כתר. מחמשים עד ע"ה שנה ישלם מאה כתר לשנה. משנת ע"ה ומעלה לא ישלם רק ארבעים כתר. את הסך הזה האחרון ישלמו גם אלמנים אם לא ישאו נשים שנית.

קיסר תפוש. קוואנסי מיסר חינא הוא האומלל ככל מיליוני בני עמו. דירתו הקיסרית האלמנה מושכת בו וככל הממלכה ואינו נותנתו להתערב בשום דבר מעניני הממשלה או לקבל איש מהפקידים הגבוהים ומציר הממכות. הוא תפוש בארמונו, אוכל ושותה ואינו עושה סאומה עד שמרה שחורה אחזתו וכאהת הליכות התגנב אל מחוץ לכיתו ויקפוץ הימה. עבר הציקה וממשלת חינא מכחשת את כל המקרה. הקיסרית האלמנה היא בת ע"ג שנה ומראיה כמראה בת ארבעים. הקיסר הוא אוהב חרות ותקונים והקיסרית בקשה כל ימיה לשעבד את העם למנהגים ישנים ולא נתנה כל תקון וחוס חדש. ורק מפני המלחמה האחרונה חזקה דרישת המשכילים בעם לעשות תקונים.

לשכת מודיעין כגורים בקראקא. חברת "בני ברית" בקראקא מבקשת מאתנו להודיע, כי פתחה לשכת מודיעין לגולים יהודים בלשכה הזאת, אשר עם חברת "סאלידאנאשין" (ברחוב זיעלאנא 10) ישיגו הגולים את הידיעות הנחוצות להם ועצות ע"י מכתבים או בע"פ על אדות הוצאות מסעיהם, על אדות המצב הסוציאלי בכל הארצות, שהם יכולים לשום פעמיהם שמה, על אדות חקי הבריאות אצל הגבולים ובארצות אשר הם באים שמה. אבל בפירוש מודיעה החברה הנ"ל, כי תמיכות כסף לא ישיגו הגולים בלשכה בשום אופן.

בדבר הבחירה בקולומביה. על המכתב מקולומביה — שהכותב מאשים שם את הציוני הנודע ד"ר רוזנהק על בחרו בראש האזרחים קלסקי — קבלנו מכתבים משם, להצדיק דר"ר רוזנהק. אחרי שלא היתה כל תקוה לבחור ביהודי וד"ר רוזנהק הוא רופא ממונה מאת המניסטרו לא יכול להפטר סתת קולו לראש האזרחים. שאינו אנטישמי בשום אופן. טעם הציונים, שהתירשלו בכחירת יהודי קועד המדינה הוא, כי זה שנים רבות עשו ריהודים חוזה עם הנוצרים בקולומביה, כי לועד המדינה יבחר נוצרי ולמועצת הממלכה יהודי. על כן לא אבו היהודים עתה לעבור על החוזה, למען יקל להם לבחור בשנה הזאת ציר יהודי למועצת הממלכה. ד"ר רוזנהק עשה אפא בישר. וסוף סוף גם בלי הסכמתו היה נבחר.

האספה הציונית בהרזונפרס. האספה הכללית של ציוני רוסיא בהרזונפרס אחתה את הקרעים, שנגלו

ענף שושנים להמאירם מר ראזענצווייג עם מרה טויבא בארגעניכט מביאניא. אהרן ציעכאנווסקי, אלי' בלומענקראנץ. מקרב לבי פנימה אברך את רעי מר אברהם טהאלער לבאו חתה צל אפריון עם מרת ברטא שפירא מטרנוב. אלימך וואגשאל — ווארויץ. בשם החברה „קנין ספרים“ הננו מברכים את חברנו מר אברהם טהאלער לנשיאו. מנהלי הח' פה יאסלא. ברגשי ידידות רננו מברכים במו"ט את ידידנו מר אברהם טהאלער לבאו חברות הנשואין. אישע אוננער, בנימיז קארן — יאסלא. תול במל ברכתנו במו"ט לידידנו מר אברהם טהאלער לחתונתו. האחים ארי' ואלכסנדר קאלב — יאסלא. ממעמקי לבבי אברך במו"ט את ידידי מר אברהם טהאלער מאסלא לחתונתו. שלמה זיסקינד — ביימש. הנני מברך במו"ט את רעי מר אברהם הויקס מיאברוב להארסו עם בת מו"ה יונה פאליק שעק ממאגירוב. יצחק בויגען — יאברוב.

הנני מביע בזה במו"ט לידידו ורעי מר יוסף ווייס ממלא מקום אביו בהנהלת המטריקל פה להארסו עם מרת דיעזל ראזענצוואסער מקרשאנוב. יחזקאל גלאסשייב — וויעלימשקא. מקרב לב ונפש אברך במו"ט את ידידי הג' מו"ה צבי דוד באליצער ירעיתו לבלילת בתם מרת מינדל עם מר גבריאל לאפלער ממוסמעק. משה מאהלער — זאבלאציע. בלב מלא אהבה אניש ברכתו לידידו ורעי מר נתן מאנע ליום עמדו תחת צל אפריון עב"ג מרת נוסטא גלאזער מקראקא. יצחק דוד ראזענבערג — ברלין. מקרב ולב עמוק הננו מברכים במו"ט את ידידי מר ישראל ווינטער מואלקיעו להארסו עם מרת רחל ראזענארטען מבעלו. משה אונגער, ליבוש שטיער — זאלקיעוו. מקרב ולב עמוק אביע במו"ט לידידו ורעי מר שלמה בן הג' מו"ה ליבוש אסמערועצער לנשואיו עם מרת פרידא טשאק. יחזקאל זילבער — קולומיא. כחדוה וששון הנני מתבכד לברך במו"ט את מר ישראל ווינטער מואלקיעו להארסו את מרת רחל ראזענארטען מבעלו. זושא ליב מענדל — זאלקיעוו. מקרב לבי הנני מברך במו"ט את הורי כרימאנוב

להביאם בברית הארוסין את בתם אחותי מרה יענטע עם מר יצחק פראס מטרקא. גם את הצמד אברך. שמעון וואלף — סטאריאמבור. ממעמקי לבבי הנני מביע במו"ט לידידו מר אברהם פאנעל מפערקאסי לחתונתו עם מ' בערטא גראב מקאליש. אברהם קורץ — קאלוש. ברגשי גיל ואהבה הנני מברך את המאורסים מר ליב פארשער ואחותי מ' רבקה הארנשטיין בברכת מו"ט. יעקב הארנשטיין — באבניא. הנני מברך במו"ט את ידידי מר יוסף בירנבוים, דירקטור בבית"ס של הבארון הירש, לנשואיו עם מרת פאולא בהנא מקראקא. מאיר הערציג — ווישניץ. ברגשי כבוד הנני מברך את הרב הנאון ובו' מו"ה פינחס הלוי איש הורוויץ שליט"א אב"ר ור"מ בכראדשין ואת ז' הרבנית לנשואי בתם בבמו"ט. אהרן באקס יליד מאקאהל. תול במל אמרתו בבמו"ט לידידו מר אברהם בערמלער ולרעיתו מרת גיטל לארוסי בתם מ' חנה עם מר משה ווארס מלבו. משה בארכינסקי מואהיוו. ממעמקי לבבי הנני מברך את אבי מו"ה אברהם בערמלער ואת אמי מרת גיטל לארוסי בתם מרת חנה עם מר משה ווארס מלבו. לייבוש בערמלער.

ערפאלג גאראנטירט! איבערצייגען זיא זיך! פערבעסערונג דער שטעלונג

Kaufmännischer Fern-Unterricht!

בוכפיהרוג (אללע זייטאדען), האנדעלסקאררעספאנדענץ, רייטשע שפראכלעהרע, קויפמ רעכענען, האנדעלסקונדע, ווארענקונדע, געאגראפיע, שאנשרייבען, וועלטגעשיכטע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאנן יידערמאן אהנע בעזאנדערע פאָר-קענטיססע אים ברעפליכען וועגע אונד אין קודצער צייט גרינדליך ערלערנען.

Gründliche briefliche Ausbildung zum tüchtigen Kaufmann.

אנפאנגען נור געגען רעסורקארטע. פראספעקטע א 36 העל, פראָבעריפּע א 1.20 קר. Erstes commercielles Unterrichts-Institut. — Abteilung für briefl. Unterricht
A. Weissmann, Podgórze-Krakau. H-E.

איבערנאמהע יונגער לייטע צור גרינדליכען אויסבילונג אין זאמטליכען האנדעלס וויסענ-שאפטען עווענטועל מיט פערפאלעונג, מאַסיגעס האנאראר.

תורה עם דרך ארץ

זית הספר הראשון בכל המנוחה, אשר נו ירכשו להם בני יתומים תורה ומתן יסודי גמור זיתו עם מדעי נה"ס הכלליים — אשרי האיש, שיוכל לשלוח את צט אל

הגמנוזים העברי

אשר כלונגאריש נרלד תחת הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר יונג. עם ילמדו הסלמדיים כל פניני הלמוד על גמנוזים וגם תורה, מין, דקדוק, ט"ס ונפשיס, ויחכו נדךך הסודס וי"ט. תלמידים ונליליל ילמדו פס גם סוללית ועליחס להחמך נחלקת הסכנה פה צפנת אשכנז. נחמד הלמוד, הוענף ונחנעת כשרים ונחמשים כתר למדע ולנועלה.

יתר הפרטים נודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mahren).

פיר ברוכליידענדע

ראדיקארע הילפע אהנע אפערציאן. פערלאנגען זיא נראמים אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע בראָשערע פאן ג. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. פאמ. באנדאזען אין לעמבערג, גראדעצקא-גאססע 35.

כל חוכה מכרה רבא ארי לימים אחרים

יצא לאור במהדרה שניה מוגדלת

שירי ציון

65 שירים בעברית, שרונות פולנית ואשכנזית. המחיר עם פורטו 50 הלר, בחו"ל 50 פפעינג. רהקונים 10 אכומפריים 20% רבש.

לשירי ציון הנ"ל הופיע ג"כ אצלנו

קביז מנגינות

לשיר ולנגן ככנור, נדפס בתכלית ההדר מעובד ע"י המנגן הידוע מר ל. עהרליך. המחיר עם פורטו 1 כתר, בחו"ל 1 מארק. המחיר ישלם מראש. מרקאות הפוסתה מתקבלות. — הכתבה.

Verein „Zion“ Nadwórna, Galizien.

ERSTES SPECIAL-HAUS

von Echten Grammophone-Phonographe

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU.

in Krakau, Grodgrasse 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאני עכט נוד מיט מארקע, שרייבעדער ענגעל. ריעויגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטשען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע, שרייבעדער ענגעל. זאמט 10 פלאטש-שען. נור 8 פראָריץ. נייעמאנד זאל דיעזע בעסטע געלעגענהייט פערזוימען. פרייווקראנטע עט הויפטפערצייכניססע אויף פערלאנ-גען. מיט אונד פראנקא

המעורר לשנת 1907!

(שנה שניה)
י"ל בדיוק בסוף כל חודש ע"י י. ה. ברנר כלונדון בהשתתפות טובי כשרונותינו בכל הארצות.

מתהוה פה איזה דבר חדש" (הלל צייטליך בבקרו, בהומן" את החוברת הראשונה של המעורר). "שורר מעט" זה אפשר שהוא יותר סימן לעושר לאומי מהמון עתונים וכאספים מן הסוג הרגיל" (משה קליימן בבקרו ב"היים" בווארשא את עשר החיברות הראשונות).

מחיר „המעורר“ להציג שנה: 3 מאָרק כתיבת המערכת:

- I. Gh. Brenner, 48 Mile End Rd. E. London
- מאוסטריא ונאשכנו לחתום אצל: A. M. Gonzer, Berlin, Grenadierstr. 34.
- או אצל: J. Schöner Wien II., Flossg. 9.

לעבענס-פערזיכערונגס-אגענטען
פיר דיא וועבסעלוייטיגע פערזיכערונגס-געזעלשאַפט „פלאריאנקא“
ווערדען פאָס גענעראל-אגענטען
Karl Gottlieb, Bankier, Krakau
Ringplatz 17
געזוכט.

הנוד!
הנני מקבל בכתי תלמידים מן המדינה למען וארוחה, להוראה בכל מקצועות התלמודים העכרים ולהשגחה יתרה. וגם מעמיד אני איהם אל המבח בעזרת מורים מומחים, באחד מבתי הספר התיכוניים.
שבת וואלמאוסקי
Krakau Miodowa 9.

ספור יצירת העולם
בהסכמת עם הדעה בהשתלשיות הבריאה (Evolutionismus) ועם הרעה באחדות מוחלטה ביקום התכל (Monismus)
מאת ד"ר שלמה רובין
יצא זה עתה לאור בצורה נהדרה מאד. כל חובבי ספרי החכם הישיר יודו בעד הספר הנהדר הזה.
מחירו כתר אחד.

עץ הדעת
הוצאה שניה (ההוצאה הראשונה אינה במציאות)
שמות ותבן כל החכמות והמדעים למיניהם בהכנית עץ עם שרשיו וענפיו
מאת ד"ר שלמה רובין
תבן הספר מענין מאד לכל דורש מדע.
המחיר 40 העלער עם המשלוח למו"ס ראבאט.
שני הספרים נמכרים אצל הטו"ל:
Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau,
Grodgrasse 62.

העודות האינסטיטוט של הממשלה לבדיקת מאכלים בדרך חימי.

Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

L. 437. Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.

Nadesłane przez administrację „Hamice“ w Krakowie czekolada, została poddana ściśtemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.

Dyrekcya Instytutu chemicznego c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi vegykerületi állomás Budapest, II., Oszlop-utc.

Z. 1804. Budapest, am 7. Dezember 1905.

Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.

Die Direction.

לתועלת רבים.

רבים כהרף עין קוראנו שאנו על אדות השאקאלארע מפבריקאה שוניה, שיצא עליה קול שיש בה חשש שומן של חזיר או של נבלה וטרפה, ואחרי שאין כיד דסוחרים בהבי הכשרים על שאקאלארע, חוששים קצה כן דחדדים בפני באכלות אסורים להשתמש בשאקאלארע וינורו לגמרי. השיארים בקשו מאהנו לרמציא לרם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלארע, שאין בה שום חשש אסור, כלומר, העשויה בלי שום הערבות שומן כן החי. על כן טרדנו לעשות הפצם, בקשנו וגם מצאנו. שלחנו הבילות שאקאלארע כן הפבריקה של

Dr. JOHANN RUCKER & Co.

(Commandit-Gesellschaft)

Chocolade-, Canditen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik LEMBERG.

הסירנו את הפרימא מעליה, למען לא יודע מאין היא, שיהנו אותה אל האינסטיטוט של הממשלה בלבוב וכבודפסט לבדיקת המאכלים בדרך חימי ושניהם מעידים פה אחד, כי בשאקאלארע מהפבריקה הזאת אין שום הערבות שומן כן החי ולא כל חמר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חמר הקאקאי והשומן הטבעי שלו עם הנפה. הפבריקה הזאת נכונה לשלם עשרים אלף בתר לאיש, אשר ימצא בשאקאלארע שלה איזה שומן שומן אחר, או דבר אסור אחר אף משהו והיא נוהגת לנו ולכל אדם אחר רשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חימי בכל עת ובכל שעה. ערות האינסטיטוט האלה, הנדפסה בזה ככהה וכרשונה, נאמנה בלי כל ספק בקפילא וכמסיה לפי המו והרוצים לשמש בשאקאלארע כשרה, שאין עליה שום חשש אסור, נובל ליעצם, לקנות רק את השאקאלארע מהפבריקה הזאת של

Dr. Johann Rucker & Co.

וגם בלא זה נכון כי יבכרו אנשי גליציה את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציה, שאינה נופלת במטוב סחורה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעזוב את המשפט הקדום, לבכר המיר סחורה חוץ, אף שסחורה בואה כמש נעשה בארצנו.

מוציאי לאור את, המצפה.

המחלקה הספרותית

של אנידה המורים העברים באוסטריה מנקשת את מול"י ספרי הלמוד ומחבריהם להמציא לה את ספרי הוצאהם, כדי שיבוקרו במכתבים החוזרים ובאורגני ההסדרות

הכתבת:

Zwi Scharfstein

Przemysłany (Galizien).

כשר לפסח

גאנזע-פעטט

ראהעם אונד געקאכטעס פערזענדעם מעגליך פרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien).

פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מברעזאן, מפרעמיסלאומסטרי זענדע אויף פערלאנגען.

ספרי "תושיה"

אפשר להשיג באוסטריה-אונגריה

ע"י ה' א. פויסט, קראקא.

ה' אמקרויש & פריינד, פשעמישל,

ה' ש. ניימאן, טארנאוו,

וה' ל. פארטאנגא, קאשוי (אונגריה).

פיר געשעפטזוכענדע

איבעראויס גינסטיגע געלעגנהייט!

אין דעם קוראטע זימנאוואדא 5 קילאמעטער ווייט פון לעכבערג, 1 קילאמעטער פאן דעה באהן- אונד פאסטמאציאן, אן דער קאזעדשטראסע, שטעהט די פראפינאציאן, רעסטאוראציאן, שאנער גאר- מען פיר כעסערע גאסמע, סאקאלען- ציקליסמען- סמאציאן, גרייזעריי אונד טראפיק, היעצו נאך 4 נומערן בעוואהנטע הייזער זאכט אייניגען יאך גוטע פערדער, גראסארטיגער אינווענטאר (פערדע קיהע אונד זאנסטיגע איינריכטונג) אויס פרייער האנד שולדענלאז צום פערקויפען, דא דער אייגענטימער איין אנדערעס געשעפט איבערנימט. נעהערע אויסקינפטע ערשילט בריעפליך אדער מינדליך דער אייגענטימער

ELIAS WEINSHEL

Zimnawoda-Rudna bei Lemberg.

Wilhelm W. Ornatowski

(אויס שיקאגא אין אמעריקא)

KRAKÓW, ul. Mikolajska 10.

ליעפערראנט פיר די ק. ק. אייגענקליניק אונד שפיטעלער, פאבריק פאן חירורגישען ווערקציגען, פערפערטיגט

חלפים פיר שוחטים אונד מוהלמעסער

צוגלייך מאשינבען און קלינגען פיר פריזערע צום האארשניידען. גענאנטע ארטיקעל זינד שפעציערד מיטטערסט ערקערטיגטעט בעווערקשטערלינגט!!! פערפערטיגט אויך מעדיצינישע, חירורגישע אונד עלעקרא-ארטאפערדישע ווערקציגע זאוי אלע גאטטונגען באנדאזשע אונד בויבענדער, אויך נאבער- ברוכבענדער. אייגענע ערפינדונג: פאטענטירטע גראדעאדערטער צור אויסגראדונג פערקרומטער קערפערטיידע.

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man die althawährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.**

Dresden und Tetschen a/E. vormalig Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen.

Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

רוסישער טהע

פאן קראנען 4 ביו 10 פער ק"ג לאזע און געפאקט. פיר צופריעדענ- הייט ווירד גאראנטירט. ביי L. Apermann, Brody.

מודעה.

המשורר הלאומי הנודע הפיטן והמרציא חיים יוסף באקסענבוים מחבר הרבה שירים ליריים, נודע כשם כדחן מודרני, אשר הראה כבר כחו כחוגי משפחות חסידיות ואריסטוקרטיות לרצון כל שומעיו, מתרשה בזה להודיע, כי מיכן הוא לבל קריאה על שמחות ומשתאות. ואחראי הוא אשר כל שומעיו יפיקו רצון.

השלומין בפי ההשוואה.

J. Boxenbaum, Volksdichter Kolomea.

בידו יותר ממאה מכתבי תודה ותהלה מגדולי ישראל.

Wyd.: { **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deuschera w Podgórzu

